

Българин

БРОЙ 5 | 2009 ЦЕНА 30 кћ

Ирина Бокова – генерален директор на ЮНЕСКО

София – 130 години
столица на България

Стобските
пирамиди

Петър Берон –
виден български
възрожденец

Дарителят
Теодор Димитров

Поетесата Тереза
Рийдлбаухова

Diama s.r.o., výhradní dovozce špičkových bulharských vín a zelenin

Немили-недраги

На 10 ноември се навършиха 20 години от началото на мирния преход, обозначаван често като преход към демокрацията. В годините на този безкраен преход мизерията принуди милиони българи да напуснат родината си и да тръгнат да търсят прехрана по чужди земи. Прокудени от собствената си държава, мнозина от тях и до днес оставят родители, съпрузи и деца и се втурват да търсят „щастие“ или просто напускат България с надеждата да оцелеят зад граница. В редица случаи обаче те се превръщат в немил-недраги и в чужбина. Там някои от емигрантите ни се сблъскват не само с негостоприемство, но и с изнудване и нечовешки условия за работа и живот. Унижението, презрението и потъпкването на елементарното човешко достойнство е на дневен ред. Това важи с пълна сила за българите, които търсят каквато и да е работа. Повечето от тях не тръгват да работят незаконно, а са изнудвани от посредническите и местните фирми. След като не получат обещаните договори работниците ни са принудени да работят на черно, а в някои случаи работодателите ги държат като заложници, като им вземат дори

паспортите. Така сънародниците ни попадат в омагьосан кръг. Типичен пример за трагичната съдба на някои български емигранти е случаят със загиналите в началото на октомври Адриан Страхилов от Лом и Николай Сираков от Пловдив. Те бяха затрупани от срутващата се сграда на улица „Соукеницка“ 25 в центъра на Прага. В процеса на разследването са открити редица нарушения както от страна на фирмата-изпълнител, така и от страна на общината, издала три разрешителни. Известно е, че изпълнител на проекта е чешката строителна фирма „Стинг-Прага“ и че при извършването на ремонтните дейности в сградата са били сериозно нарушени строителните технологии и е била извършена непрофесионална намеса в конструкцията на сградата. По непотвърдена информация на обекта са работили около десетина българи на възраст между 18 и 30 години. Кой е посредничел и кой конкретно е свързал загиналите с чешката фирма? Кой им е „осигурил“ преспиране в долнопробното общешитие в края на Прага (където не са били регистрирани), кой ги е завел на строежа, където те намират смъртта си? На тези въпроси все още няма отговори...

През ученическите си години получавахме представа за съдбата на

българските емигранти основно от повестта „Немили-недраги“ на Иван Вазов, писана в далечната 1884 г. Сега се сблъскваме сами с емигрантската действителност. В „Немили-недраги“ всеки „народен“ човек се грижи за своите, изпаднали в нужда сънародници. Днес обаче българските емигранти са изоставени на произвола на съдбата, защото „народните“ хора отдавна са на небето. В Прага го няма нито Странджата, нито кръчмата му, наречена „Народна кръчма на Знаменосецът!“. Но затова пък ги има изнудвачите, които наемат работници и ги поставят при убийствени условия за живот. Има ги и бездушните бюрократи, които безучастно наблюдават. Има ги и посредниците, които дават своя дял за изнудването на българските граждани. За съжаление, тези посредници в някои случаи са наши сънародници. Българските емигранти напускат родината си почти винаги с мисълта, че ще се върнат – като се оправят, като спечелят за следването на децата си, като съберат пари да си построят дом, когато в България нещата потръгнат... Някои от тях обаче не успяват повече да видят родината си, защото умират немил-недраги на чужда територия.

Мария Захариева

4–9 Българите в Чехия БСОУ „Д-р Петър Берон“ | Поетът Димитър Кенаров в Прага | Български културен институт | Двама българи загинаха в Прага | Среща на председателите на българските организации

10–11 Накратко Световен парламент на българите | Българско гражданство | „Мюсюлмандемократичен съюз“ | Освободиха Спаска Митрова

12–14 Интервю Тереза Рийдлбаухова: Поезията е опит за заличаване на границите между реалност и фантазия

15–17 Култура Голямата нощно ходене (надпревара) | Нестинарството влезе в списъка на ЮНЕСКО | Хасково – градът на Богородица

18–19 Бележки на екскурзовода На остров Корфу

20–21 Политика Ирина Бокова – новият генерален директор на ЮНЕСКО

22–23 Българската емиграция Дарителят Теодор Димитров

24–27 Памет Петър Берон – виден български възрожденец | Конституционни промени след обявяването на българската независимост

28–32 Годишнини 130 години от обявяването на София за столица на България

33 Българо-чешки връзки Забраниха на Давид Черни участие в изложба в Пловдив

34–35 Интересно Стобските пирамиди – скалните стражи на Рила

36–37 Българските манастири Гложенският манастир – манастирът замък

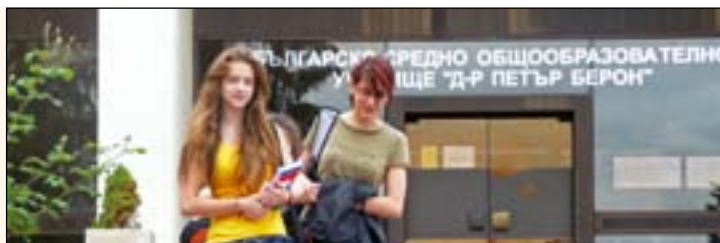
Българското училище в Прага

В настоящия брой на списание „Българи“ публикуваме две писма, отнасящи се до актуалните проблеми на БСОУ „Д-р Петър Берон“ в Прага: отворено писмо на Петър Попов (което е качено на сайта на Министерството на културата) и отговора на това писмо, получен от Министерството на образованието, младежта и науката на Република България. Последното писмо съдържа важна информация, отнасяща се до приема на първокласници – паралелка в първи клас вече може да се формира по изключение най-малко с 10 ученици.

НА 9 ЮЛИ 2009 Г. В МИНИСТЕРСТВОТО НА КУЛТУРАТА СЕ ПОЛУЧИ ОТВОРЕНО ПИСМО ОТ ПЕТЪР ПОПОВ – ПРЕДСТАВИТЕЛ НА БЪЛГАРСКАТА ОБЩНОСТ В ПРАГА, ЧЕХИЯ.

ОТВОРЕНО ПИСМО:

Уважаеми г-н министър,
Уважаеми дами и господа,

Пиша тези редове от град Прага, столицата на Чешката република. Казвам се Петър Попов и съм член на българската общност тук. Стремя се активно да участвам в нейния живот и същевременно да давам своя малък принос за изграждането на позитивния образ на България в Прага и за развитието на добрите отношения между нашите страни.

На 11 юни 2009 г. почина директорката на българското държавно училище „Д-р Петър Берон“ в Прага г-жа Албена Георгиева. Почти без изключение всички членове на българската общност в Чехия, които се интересуват от българското училище в Прага, приеха с голяма болка скръбната вест. Въпреки, че г-жа Албена Георгиева преждевременно напусна този свят, тя остави според колегите и учениците си „светла диря и честен път, по който да вървят“.

Според мен тя много ще липсва на българските ученици преди всичко в Прага! Г-жа Албена Георгиева се отличаваше с коректност в отношенията, независимост в работата и всеоedayност в отговорната позиция на директорка на българското училище в Прага.

Разрешете ми да обърна вниманието на всеки от Вас към нашумялата в българските среди в Прага статия, в списание „Роден глас“ брой 2/2009, www.bgklub.cz – „Ще има ли Българско държавно училище в Прага?“, която е подписана: „текст и снимки: Ели Мандажиева“. Списанието е издание на Българската културно-просветна организация в Чешката република. Въпросната статия отново отваря наболялата тема за бъдещото съществуване на българското държавно училище в Прага. Според мен по своето съдържание по-скоро припомня текст от „жълтата преса“, отколкото списание на българската общност в чужбина. Списанието е финансирано от данъкоплатците на Чешката република с цел създаване на добър климат в българската общност тук, на добри отношения между мажоритарното общество и останалите национални малцинства и не на последно място – добри отношения между България и Чехия. Статията според мене „хапе и рита“ на всички страни, а авторката, която е член на местно, гражданско сдружение, накрая задава въпрос: „нека най-после да изясним кой цар и кой пъдар“.

Особено възмутителна за мене е онази част от статията, която е посветена на покойната директорка на Българското училище г-жа Албена Георгиева. Некомпетентен е и пасажът за неделното училище, който ясно показва неразбиране на смисъла и целите му и накрая в разрез с добрия вкус е проявена неетичност към директорката на българското училище в Прага и към министъра на образованието чрез сравнението „кой е пъдар и кой цар“.

Написаното не е подложено с факти и изопачава действителността, като се опитва да внуши, че едва ли не директорката на училището е виновна за това, че две години подред няма разкрит първи клас. Освен това се пише за ограничаване на правата на учителите в контакта с родителите на бъдещите първолачета, за страх на

учителите от уволнение или отзоваване. При това самите учители в статията „Истината за Българското училище в Прага“, публикувана в списанието за българите в Чехия – „Българи“, бр. 2/2009, www.bulgari.eu се разграничават от подобни твърдения като недоказани.

Най-грозното е, че бр.2/2009 на „Роден глас“, съдържащ тази статия, излиза от печат, когато дните на тежко болната директорка Албена Георгиева са фатално преброени на този свят. Това е в навечерието на Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, преди откриването на паметника на Св. Св. Кирил и Методий в Микулчице, Моравия. На тържеството в Микулчице присъстваха повече от 1000 „местни“ българи и гости от българските общности от няколко европейски държави, български политици и представители на Държавната агенция на българите в чужбина. Логично е да се предположи, че мнозина от гостите са си отнесли със списанието и невярната информация за дейността на Албена Георгиева в училището в Прага.

Затова аз издигам глас, да се изчисти паметта на г-жа Албена Георгиева и публикувам това „отворено писмо“. Човек има чест и достойнство както приживе, така и след кончината си. Никой няма право неоснователно да напада този, който е в края на жизнения си път и няма сили да се брани. Това е нечестно! Не е нужно да търсим опора в Закона за печата, защото има етични кодекси и личен морал. И затова сме тук ние, живите, да вдигнем глас и да проявим гражданска зрелост. Покойната беше служебно лице в ресора на Министерството на образованието и науката и затова се обръщам преди всичко към това ведомство и отговорните лица в него. Моля за ясно становище по отношение на твърденията в списанието „Роден глас“ – 2/2009: „Ще има ли Българско държавно училище в Прага?“. МОН е мястото, от което трябва да излезе ясна официална информация за училището и мисията на покойната Албена Георгиева в Прага. Тукашната българска общественост очаква това. Не искаме за училището кулоарни информации, образованието е толкова свято нещо, че не бива да е предмет на „тиха дипломация“. Апелирам това становище да бъде публикувано по подходящ начин.

Нека на покойната Албена Георгиева благодарим за нейния живот и мисията ѝ в Прага. Нека с радост и уважение си спомняме за нея!

Пред представителите на Министерството на културата искам да подчертая голямото си уважение пред почина на Българския културен институт в Прага за възпоменателното табло за Албена Георгиева, поместено в салона на Института и прилагам снимката му.

От представителите на Българското посолство в Прага никога не съм чул критични тонове към дейността на Албена Георгиева, точно обратно – бил съм свидетел на съвместни усилия на запазване на училището тук. Статията в списание „Роден глас“: „Ще има ли Българско държавно училище в Прага?“, в никакъв случай не изразява становището на Българската културно-просветна организация в ЧР и Клуба в Прага, а е самоинициатива на отделна личност. За запазване на училището в Прага организацията е направила максималното, което е по силите ѝ. Припомням и изказването на г-н А. Стамболийски, председателя на организацията, на „кръглата маса“ в София пред политическия елит на България. На заседания на Управителния съвет на Клуба в Прага се разбрахме, че повече няма да се месим в български държавни дела. Затова публикуваната статия е нелепо и своеволно деяние.

Обръщам се и към БТА като към организатор на Световните срещи на българските медии. Искам да обърна внимание на следното: списанието струва много средства на чешкия държавен бюджет, а при това се публикуват несъществени статии, като се изпускат принципни информации, например: какви са възможностите на българите в Чехия да участват в изборите за български или чешки евродепутати, къде ще се гласува при изборите за Народно събрание на 5 юли 2009. В списанието се отделя голямо място на дипломатическия прием по случай 100 години от обявяването на Независимостта на България, а не се публикува нито ред за откритата изложба по този повод в Дома на националните малцинства в Прага. В днешните дни актуален проблем в Чехия е борбата с нарастващия национализъм и ксенофобия. Представител на българската общност беше призван да свидетелства пред съда срещу екстремистите. Със своите показания спомогнахме за издаване на първото решение на съд в ЧР, с което се дава решителен отпор на демагогията на националистите. В „Роден глас“ досега нито дума за това. Списанието сякаш е станало орган на едно лице, а не на организацията.

Може би било добре представителите на Държавната агенция на българите в чужбина – които са запознати с проблематиката на училището в Прага от своите посещения тук – да съдействат при публикуването на това мое „открито писмо“ на страниците на списание „ЕК“.

Моля за отговор от горе изброените институции, независимо от това кой ръководи ведомството. Нека не забравяме, че става въпрос за чест на човек и българско училище зад граница.

С поздрав!

инж. Петър ПОПОВ
E-mail: popov.petr@post.cz,
№ 94 ПП – 633

ДО
Г-Н ПЕТЪР ПОПОВ
ГР. ПРАГА

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПОПОВ,

В Министерството на образованието, младежта и науката постъпи по електронен път Ваше отворено писмо с искане за ясна официална информация за Българското средно общообразователно училище „Д-р Петър Берон“ – гр. Прага, и мисията на покойния директор на училището Албена Георгиева в Прага.

Запознахме се с посочените в писмото Ви статии, отварящи наболялата, както посочвате, тема за бъдещото съществуване на българското училище в Прага – „Ще има ли българско държавно училище в Прага?“, публикувана в бр. 2 от 2009 г. на списание „Роден глас“ – издание на Българската културно-просветна организация в Чешката република, с автор Ели Мандаджиева, както и със статията „Истината за българското училище в гр. Прага“, публикувана в бр. 2 от 2009 г. на списание „Българи“ – издание на българската общност в Чешката република, с автор Мария Захариева.

В тази връзка и с оглед на поставените в отвореното писмо проблеми Ви уведомявам следното:

1. Министерството на образованието, младежта и науката не може да бъде арбитър на взаимоотношенията между различните представители на българската общност в Прага, както и на взаимоотношенията между организациите на българите в Чешката република. Не е в правомощията на МОМН да установява дали написаното от г-жа Ели Мандаджиева изразява становището на българската културно-просветна организация в Прага или е „самоинициатива на отделна личност“, както твърдите в писмото си.

2. В качеството си на министър на образованието и науката от 2005 до 2009 г. г-н Даниел Вълчев не е разпоредил да се прави изключение по отношение приема на ученици в първи клас в българското училище в гр. Прага, т.е. не е разпоредил „че ако се съберат 8–10 деца, ще бъде открит първи клас“, както се твърди в статията „Ще има ли българско държавно училище в Прага?“. Позицията на МОМН по отношение приема на ученици в първи клас е била еднаква за трите държавни училища в чужбина, а заповедта на министър Даниел Вълчев, която определя условията и реда за приемане на ученици в първи клас в българските държавни училища в чужбина и поставяща изискване за наличие на 16 ученици, за да се формира паралелка първи клас, не е била отменяна нито изменяна.

3. В своите действия покойният директор на училището Албена Георгиева изпълняваше политиката на министерството за оптимизиране дейността на българските училища в чужбина. Индиректното или директното ѝ определяне като виновна за липсата на първи клас в училището показва действително непознаване на фактите. Освен това в Министерството на образованието, младежта и науката не са постъпвали жалби и сигнали от учители, родители и ученици, насочени срещу дейността ѝ като директор.

4. Със Заповед № РД 09-1695/05.10.2009 г. на министъра на образованието, младежта и науката – г-жа Йорданка Фандъкова, е изменена Заповед № РД 09-235/11.02.2008 г., която определяше до този момент като условие за прием в първи клас в българските училища в чужбина наличието на 16 ученици. Съгласно т. 2 от посочената заповед изключения от минималния брой на учениците се допускат, когато броят им е не по-малко от 10, т.е. паралелка в първи клас вече може да се формира по изключение най-малко с 10 ученици.

В заключение бих желала да Ви уверя, че Министерството на образованието, младежта и науката винаги се е отнасяло с уважение и съпричастност към дейностите, които други институции и организации провеждат в полза на българските училища в чужбина и ще продължи да подкрепя родолюбивите усилия на българските общности зад граница, които съдействат за поддържане на българския дух, за утвърждаване позициите на българската духовност и ценностите на българската образователна система.

Предвид изложеното считам, че ако българската общност в Чешката република желае да запази българското държавно училище в гр. Прага следва да предприеме съвместно с целия училищен екип и с родителската общност действителни стъпки за популяризиране на дейността му и за изграждане облика му на съвременна образователно-възпитателна институция, която отговаря както на потребностите на учениците, така и на новите реалности.

С уважение,

МУКАДДЕС НАЛБАНТ
Директор на дирекция

Поетът Димитър Кенаров в Прага

(Репортаж, писан в полицията)

На 28 септември 2009 година в Български културен институт в Прага се състоя поетична вечер на поета Димитър Кенаров. Младият поет е завършил Американски колеж в София, а през 2004 и Мидълбъри Колидж с дипломна работа върху поезията на У. Х. Одън и Йосиф Бродски. В момента се занимава с криминална журналистика и литература и живее в САЩ.

По ирония на съдбата и аз пиша този репортаж, намирайки се физически в международния отдел на полицията в Прага, а мислено – с поезията на Димитър Кенаров.

Поетичната вечер беше открита от българския лектор на Карловия университет в Прага д-р Добромир Григоров. Сред гостите на срещата бяха чешкият преводач на автора – българистът Марцел Черни, преподаватели от Софийския и Карловия университет и др. След откриването на вечерта, поетът беше поканен да прочете емблематични творби от творчеството си – стихосбирките „Пътуване към кухнята“ и „Изкуството да препарираш“.

В приятната обстановка на залата, стиховете на поета прозвучаха като ехо от откровения на душата, но и като малки разкази за нашето всекидневие и действителност. Поезията на Димитър Кенаров е описателна

Димана Иванова и Димитър Кенаров

и постмодерна в своите търсения; тя е различна от тази на други съвременни български автори от това поколение, защото пресъздава един свят, в който се акцентира върху зоологията и медицината. Доказателства за това са стиховете „Муха в самолета“, „Пуловер за кучето“, „Ода за гигантските мравояди“ и др. На въпроса от страна на публиката на какво се дължи този интерес към медицината, поетът отговори, че е възпитан от малък в този дух, тъй като баща му е лекар. Родната къща на поета, която като метафора, също присъства в творчеството му, е пълна с медицински книги. Интересът си към медицината Димитър Кенаров афишира по много сложен начин в стихотворението „Аутопсия

на бик пред учениците на Медицинското училище, Айтос 1996“ – чрез аутопсия на тялото на мъжки бик, извършена от жени. Мъжкият фалос на това тяло има първостепенно значение и почти фройдистко присъствие на знак. В стихотворението жените правят аутопсия на мъжкото, отмъщвайки му. Във философията на З. Фройд това е синдромът на завистта у жената към мъжа, породен от липсата на фалос.

Въпреки че поетът сам определи себе си като не толкова „сериозен човек“, не можем да не отбележим факта, че става въпрос за поет-ерудит с чувство към новаторското, различното; поет-търсач и откривател.

Димана Иванова

Български паметници под закрилата на ЮНЕСКО

Иржи Мартинек

Изложбата „Български паметници под закрилата на ЮНЕСКО“ е представителна колекция от 16 мащабни фотографии на известния фотограф Александър Нишков на обектите, включени в програмата за световно наследство на ЮНЕСКО. Като част от световното културно наследство седемте исторически обекта и двата парка представят страната ни в Списъка на Световната организация за образование, наука и култура – ЮНЕСКО. Наред

с природните и културни съкровища на света, българските обекти поставени под закрилата на ЮНЕСКО са част от наследството, без което човечеството не би било същото. Само преди година ЮНЕСКО добави и още една българска забележителност в списъка на световните съкровища – този път в листата на нематериалното културно наследство бяха включени и уникалните изпълнения на фолклорния ансамбъл „Бистришките баби“. Значителна помощ ЮНЕСКО оказва и в консервацията и реставрацията на Старинния Пловдив.

С изложбата „Български паметници под закрилата на ЮНЕСКО“ в БКИ-Прага, част от кампанията по избора на българския дипломат Ирина Бокова за генерален секретар на международната организация, беше отбелязана и 101-та годишнина от обявяването на Независимостта на България. Повече от 100 българи, живеещи в чешката столица, както и приятели на България дойдоха на празничната вечер. Събитието беше организирано от БКИ-Прага и с подкрепата на посолството на България в Чешката Република. Изложбата е предоставена от Държавния кул-

турен институт към МВНР. Сред официалните гости бяха Н.П. посланик Здравко Попов и Михал Поспишил – директор на Чешките културни институти към Министерството на външните работи на Чехия. Пред публиката беше представена книгата „България“ от поредицата „Кратка история на държавите“ на историка Иржи Мартинек и издателство „Либри“. Изданието на чешки език е отпечатано с подкрепата на БКИ-Прага.

12-годишната Мария Георгиева пя в пражкия дворец „Жофин“

На 11 октомври в пражкия дворец „Жофин“ 12-годишната Мария Георгиева от Асеновград, носителка на голямата награда за млади

български фолклорни таланти, участва като специален гост на гала-концерта на финалистите от конкурса за чешки народни песни

„Зпевачек“. БКИ-Прага е съорганизатор на събитието и традиционно осигурява българското участие в концерта.

Изложбата „Традиции“ в Прага

Изложбата на голямоформатни отпечатъци на фотографии върху платно „Традиции“ на младия български автор Александър Михайлов се откри на 12 октомври в галерията на Българския културен институт. Гостите, сред които представители на чешки институции, бизнес среди и дипломати, се насладиха на родопски и тракийски песни, изпълнени от

талантливата млада певица Мария Георгиева и с интерес разгледаха фотоплатната, които по един атрактивен и аристичен начин представят традиционни и малко познати обреди и обичаи на различни етноси от различни региони на България. Изложбата се осъществи във взаимодействие с Културния институт на МВНР.

Източник: БКИ

Двама българи загинаха в Прага

На 2 октомври в историческия център на Прага в улица „Соукеницка“ се срути сграда, притежание на испанската фирма Galerie Sen. При трагедията загинаха четирима строителни работници, сред които българите Николай Сираков и Адриан Петров. Те са идентифицирани с помощта на документи и свидетели. За окончателното и официално идентифициране на загиналите ще се вземат ДНК проби от техните кръвни роднини.

42-годишният Николай Сираков е от Пловдив. Завършил СПТУ по автотранспорт. Бил е разведен. Пристигнал е в Прага през май. 47-годишният Адриан Страхилов Петров от Лом заминал през април в чешката столица чрез врачанска фирма. Обещана му била работа в селското стопанство, но впоследствие бил принуден да стане строител по скелетата. Петров е бил пожарникар, работел е и в „Еврофутбол“. Разведен, с един син. Българите са били наети от подизпълнител. Според

изданието iDNES строителната компания настанила работниците в покрайнините на Прага и те живеели в лоши условия. Представители на испанските собственици на къщата заявиха, че ще обезщетят семей-

ствата на жертвите с по 4000 евро, съобщи iDNES.

Главна причина за срутването на сградата са неправилните ремонтни работи, извършвани от чешката компания „Стинг Прага“. Според експерти работниците подкопали носещата стена и извършвали ремонтната работа неправилно. При това пражкото кметство издало едновременно три разрешителни за работа по самата сграда, което нарушило стабилността ѝ. Сградата-убиец в историческия център на Прага ще бъде изцяло съборена. Решението е взето от строителния отдел на кметството на Прага.

Среща на представителите на българските организации

Д-р Белков, посланик Попов и инж. Стамболийски

На 17 октомври 2009 г. в сградата на ул. „Америцка“ 28 се проведе среща на председателите на българските организации. Тя бе свикана от представителя на българското малцинство в Съвета на националните

малцинства при Правителството на ЧР. д-р Иван А. Белков. Присъстваха представители на Българска културно-просветна организация от Прага, Оломоуц, Мост, Пилзен, Кладно, както и представители на сдружение

„Възраждане“, „Пирин“, „Българска седянка“, Българско културно просветно сдружение в Бърно, гражданско сдружение „Кирил и Методий“ от Усти на Лабе. Гости на срещата бяха Здравко Попов, посланик на Република България в Чешката република и Еленко Начев, директор на БСОУ „Д-р Петър Берон“ в Прага. Представителят на българското малцинство в Съвета на националните малцинства при Правителството на Чехия д-р Иван А. Белков запозна присъстващите с дейността на българските организации и сдружение в Чехия през 2008 г.

Разискваните теми касаеха открития през май в Микулчице паметник на Кирил и Методий, проблемите на Българското училище в Прага, взаимоотношенията между отделните организации и др.

Мария Захариева

Варна – домакин на Втората сесия на Световния парламент на българите

ВТОРАТА СЕСИЯ НА СВЕТОВНИЯ ПАРЛАМЕНТ НА БЪЛГАРИТЕ СЕ ПРОВЕДЕ НА 3 И 4 ОКТОМВРИ.

Работата на Световния парламент на българите има за цел да съдейства за осъществяване на българската национална идея, българския национален идеал за 21-ви век, както и за правата и интересите на българите по света. Парламентът се състои от 200 депутати (100 от България и 100 от диаспората), избрани от съответните Асоциации на българската общност в дадена страна за срок от пет години. Сред делегатите от България най-многобройни са тези от София и Варна – съответно 31 и 27. Сред депутатите от етническите общности в чужбина най-многобройни са представителите от Македония, Украйна, Молдова и Сърбия. 60 000 са забавените преписки за предоставяне на българско гражданство, съобщи председателят на Агенцията за българите в чужбина Райна Манджукова пред делегатите на заседанието на Световния парламент на българите. Тя обеща разглеждането на молбите да бъде ускорено, защото двойно са увеличени служителите, които се занимават с издаването на българско гражданство. По този начин процедурата може да приключи за срок до 2 години. Възможностите на агенцията обаче са ограничени и това позволява об-

работването на 600 искания седмично. С тази цел делегатите на форума излязоха с предложение до правителството да се разследва корупцията в тази сфера. Божидар Димитров ще внесе в Министерския съвет две поправки в закона за българското гражданство, приет през 1998 година. „Последните години имаме двама премиери, които за три дена чрез политически протекции взеха българско гражданство – Симеон Сакскобургготски и Сергей Станишев. Защо да не могат обикновените хора да го сторят. Затова аз ще искам да се дава българско гражданство за три месеца на хора, които са минали проверката на акта за раждане. Например студентите“, обясни Божидар Димитров. Втората поправка ще е за хора, които са загубили не по своя вина българското си гражданство до 1944 година. Димитров ще настоява те да получат наши паспорти за шест месеца. Сред решенията, които Световният парламент на българите прие, са тези за създаване на Етичен кодекс на българския емигрант. Приемането му се налага, защото има държави, в които съществуват по няколко

български организации, които не поддържат връзка, а нерядко и враждуват, коментираха делегати. Според проф. Григор Велев, почетен председател на Асоциацията на българите по света, основната цел на кодекса е да вдъхне чувство за дълг към единството на нацията.

ПЪРВИЯТ ВЕЛИК СЪБОР НА БЪЛГАРИТЕ ПО СВЕТА

се проведе във Варна в началото на ноември миналата година. Форумът събра над 1000 наши сънародници от около 30 държави. Избран бе Световен парламент на българите по света с председател акад. Цекомир Воденичаров. Учредена бе и Асоциация на българите по света с председател акад. Александър Чирков.

(М.З.)

Снимки: архив

10 000 евро рушвет за българско гражданство

10 000 евро е рушветът, който македонци от български произход плащат на посредници, за да получат българско гражданство. В Молдова за български паспорт се дават около 5000 евро, очевидно заради по-ниския стандарт на живот. Това обяви министърът за българите в чужбина Божидар Димитров. Налагат се промени в закона за българското

гражданство, посочи Димитров. Пълномощниците се отстраняват, а желаещите да получат гражданство, сами ще внасят документите си. Молбите ще се подават само в Министерството на правосъдието или в консулските отдели на България в съответната държава. Съвместни екипи на Агенцията за българите в чужбина и ДАНС ще проверяват всички преписки,

да не се допусне гражданство да получи човек с криминални прояви. Процедурата ще се ограничи максимално, заради мудността и досега има натрупани 60 000 преписки. По приблизителни данни на Агенцията, извън пределите на България живеят около 2,5 млн. етнически българи. Годишно се обработват 30 000 заявления за гражданство.

„Мюсюлмандемократичен съюз“ и паметник на Незнайния турски войн

Създадената в края на септември в поповското село Славяново нова партия „Мюсюлмандемократичен съюз“ провокира остри реакции на политици от почти всички основни партии. Те заявиха, че формацията е на етническа основа и следовател-

но противоречи на конституцията. Инициатори за създаването на партията са братята Али и Юзеир Юзеирови, които са регистрирали и сдружение „Български червен полумесец“. Двамата издигнаха и паметник, наречен на Незнайния турски войн и на онези, които са пролели кръвта си по българските земи. Според двамата братя формацията не е на етническа или верска основа. В устава на партията обаче пише, че е „сдружение на личности, приели морално-етичните норми на исляма като поведение на живот“, съобщава в „Труд“.

По думите на лидерът на РЗС Яни Янев партията нарушава конституцията

и застрашава националната сигурност на България, заради което ДАНС трябва да се занимае с казуса. Според него трябва да се провери от кого точно са финансирани двамата братя. Президентът Георги Първанов призова компетентните органи да установят дали създаването на „Мюсюлмадемократичния съюз“ е станало с помощта на „външни структури на радикалния ислям“. Паметникът на Незнайния турски войн, който беше издигнат в Славяново по инициатива и със спонсорството на братята Юзеир и Али Юзеирови, е разрушен.

(М.З.)

Яне Янев иска проверка на 120 секции в чужбина

Фрапантни грешки от изборните секции в Турция показа лидерът на РЗС Яне Янев. „Там не е имало реално гласуване, а само попълване на протоколи с невярно съдържание“, обясни Янев. Лидерът на РЗС е удивен как в 151-ва секция в Турция за един час са смогнали да гласуват 136 души. В друг

протокол от 124-а секция пък пише, че са гласували 739 „лева“ вместо избиратели. В 183 секция например броят на гласувалите в основния списък е 0. Значи по закон не може да има секция. В крайна сметка обаче от тези 0 избиратели за ДПС са гласували 471 човека. Янев настоя Конституционният съд

да наеме вещи лица и подготвени професионалисти, които да извършат цялостна проверка на изборните резултати, защото е поставена под съмнение легитимността на част от избраните депутати от ДПС.

Източник: в. „Стандарт“

Македонските власти освободиха Спаска Митрова

На 8 октомври 2009 г. македонските власти освободиха от затвора „Идризово“ нашата сънародничка Спаска Митрова.

Всички български институции положиха огромни усилия и такт пред македонската страна за предсрочното освобождаване на Спаска Митрова, което за наше най-голямо разочарование се случи много по-късно от очакванията ни.

Проявеният от властите на Република Македония акт на добра воля предизвиква облекчение сред българската общественост, но самият факт, че решението е израз на политическа воля, поставя въпроса защо това не се случи по-рано, за да бъде спестена една човешка трагедия. На 11 октомври т.г. министърът

на външните работи д-р Румяна Желева прие нашата сънародничка Спаска Митрова и я приветства с „добре дошла“ на българска земя след предсрочното ѝ освобождаване от затвора в Р Македония. Тя изрази съжаление, че въобще се е стигнало до такава крайна мярка по един случай, на който България още от самото начало гледа като на чисто хуманитарен.

Спаска Митрова сподели, че се чувства добре и че единственото ѝ желание е да бъде отново с дъщеря си. В тази връзка ще бъде осигурена максимална прозрачност на предстоящия в Р Македония процес, на който като наблюдатели ще бъдат поканени шведският посланик в Скопие, чиято страна понастоящем председател-

ства ЕС, представители на ЕК, както и други заинтересовани посланици. Българският външен министър потвърди позицията на българското правителство в подкрепа на европейската перспектива на Р Македония и на Западните Балкани като цяло, но подчерта, че Скопие следва да изпълнява политическите критерии от Копенхаген – наличие на демократически институции, върховенство на закона и спазване на правата и основните свободи на човека. Спаска Митрова изрази благодарност и признателност на българското правителство и лично на министър Желева, за вниманието и подкрепата, която ѝ е оказана.

(МВНР)

Тереза Рийдлбаухова

Поезията е опит за заличаване на границите между реалност и фантазия

Тереза Рийдлбаухова е съвременна чешка поетеса. Тя завършва Карловия университет в Прага със специалност чешки език и литература и френски език. През 2007 година защитава докторат по чешка литература. В момента е чешки лектор към катедрата по славистика в Сорбоната.

Автор е на три стихосбирки: „Сини ябълки“ (2000), „Велика епископска нощ“ (2005), „Дон Виктор си играе и други стихотворения“ (2004–2007) и поемата „Подобие на девичи плач“ (2002). През септември нейното издателство „Литературен салон“ издава книгата на Георги Господинов „Лapidариум“, превод от български – Ондржей Зайац, послеслов Тереза Рийдлбаухова.

Вие сте съвременна чешка поетеса.

Досега сте издали три поетични стихосбирки. Как бихте определили творческия процес? Плод на човешките фантазии ли е, или по-скоро резултат от реални събития?

Това е много сложен въпрос, тъй като е трудно да се определи къде по принцип започва фантазията и къде реалността. Поетът има по-особен вид възприятие за реалността, което се нарича фантазия. Проблемът е, че това за твореца не е никаква фантазия, а неговото виждане и преживяване на действителността, което споделя чрез поезията си. Той притежава голямо богатство, с което обогатява и другите. Сам обаче често страда поради това по-различно виждане на действителността.

Иначе – процесът на творческото писане при мен беше различен за всяка стихосбирка.

Имате новаторска поетика, бих казала дори интимна и феминистична. Бихте ли казали нещо повече за женското писане в Чехия? Съществува ли традиция при него и каква е тя?

Някога правихме с Ондржей Мацура (един от съвременните млади чешки поети) една анкета. Избрахме редица стихотворения и ги раздадохме на студентите по литература, за да определят какъв би могъл да бъде авторът им – мъж или жена. Познаха само 50 процента. Затова си мисля, че би следвало да бъдем предпазливи с термина „женско писане“.

Някои авторки изобщо не го понасят. На мен не ми пречи много, дори мисля, че бих го подкрепила. Жените говорят в поезията си по-скоро за любов и чувства, докато мъжете избират по-универсални теми. Въпреки това мисля, че засягането на основните въпроси за човешкото съществуване в женската поезия е особено сполучливо или поне по-сполучливо от това в мъжката поезия.

Между ярките поетични женски индивидуалности са: Хана Фоускова, Виола Фишера, Ева Шванкмайерова, Божена Справцова, Катержина Пиньосова, Катержина Рудченкова, Марије Щястна, Марцела Паткова и др.

Вие сте бохемистка, в момента преподавате чешка литература към катедрата по славистика в Сорбоната. Как се приема чешката литература във Франция? Лесно ли се преподава, имат ли френските студенти интерес към нея или приемат изучаването на този предмет по-скоро като университетско задължение?

Във Франция е известен Милан Кундера, когото французите наричат „свой“ автор, след това Бохумил Храбал, Карел Чапек и Ярослав Хашек, т.е. световно известните имена, може би изброени в по-друг ред. На мнение съм, че Бохумил Храбал е най-популярен в световен мащаб, въпреки фиксацията му върху изцяло чешки теми.

Има изключителна лирична сила в произведенията си и любов към обикновения човек, така че творчеството му говори много на публиката по цял свят. Иначе чешката литература се познава само от хора, които проявяват по-голям интерес към изкуството. Във Франция най-известен от чешките поети е Владимир Холан, тъй като творчеството му е най-близко до френския начин на правене на поезия.

Студентите по бохемистика във Франция са малко и още по-малка част от тях искат да се занимават с литература. Шепа хора се занимават с чешка литература. От друга страна, аз преподавам чешка литература само един семестър, така че не мога да бъда съвсем прецизна в мнението

си, тъй като изхождам само от собствения си опит.

Чешката литература е повлияла на световната или по-скоро е станала световно известна с прозаичната си традиция. Защо Вие избрахте да се себеизразявате с поезия?

Мисля, че не става въпрос за някакъв целенасочен избор. По-скоро поезията избра мен. Още като малка обичах да пиша и то в проза, но тези текстове не успяха да кажат нищо. Когато отнякъде като през медиум през мен премина първото ми стихотворение, почувствах, че в него има скрит особен вътрешен творчески глас. Ако по-късно ми провърви с прозата, не бих се противопоставила на това.

Милан Кундера е съвременен световно известен френски автор с чешки произход. Става известен с романите си, но прави писателския си дебют с поезия. Преминването от поезия към проза е често срещано явление сред съвременните автори. Планирате ли нещо подобно за себе си?

Да, мисля, че това е много характерно явление за писателите след Втората световна война. За началото на творческия им път, до 30-годишна възраст, е по-характерно писането на поезия, а след това – преминването към проза; за много автори пък прозата е по-характерен начин на изразяване, а поезията остава на заден план. Всеки автор е по-добър в изразяването си в определена форма. Някои от съвременните чешки поети също преминават от поезия към проза и драма. Времето обаче показва какво от техните произведения ще има истинска стойност. А също така има и гении като Борис Пастернак, който е автор както на изключителна поезия, така и на романа „Доктор Живаго“.

През 2001 година започнахте да организирате в дома си на Лоретанския площад битов „Литературен салон“, където досега се провежда 30 вечери на авторски четения на чешки и чуждестранни поети. Какво Ви накара да започнете тази дейност, по какъв начин се роди тази изключителна идея?

Към това ме подтикна идеализмът ми и копнежът по нещо, което е същест-

вувало през 19 век – период, с който се занимавам от гледна точка на литературната история. Стремех към това да сътворя домашно пространство, където да се срещат хора на изкуството, да четат, да представят творбите си и планират следващи проекти. Разбира се, всичко това може да се случи и в други пространства, но апартаментът е по-интимно място, където хората по-лесно се сближават и се отварят един към друг по време на четенията. Също така, за това ме вдъхновиха и вечерите, които вече от години наред организира в дома си в Бърно Ярослав Ерик Фрич.

Във всичко това се чувства Вашата голяма любов към поезията. Предшества ли любовта поезията или е обратното? Има ли поезията някаква връзка с любовта?

В „Нощ с Хамлет“ Владимир Холан казва: „Колкото по-голямо стихотворение, толкова по-голям поет, но не и обратното!“ Зад всяко голямо любовно стихотворение се крие голяма любов. Поетите са обикновено много чувствителни хора и тази чувствителност им дава възможност да виждат света по по-различен начин.

Чувстват всичко много истински и силно. Не искам обаче да кажа, че любовта трябва да се смесва със сантименталността. Оставям въпроса за любовта на философите и психолозите. Мисля, че възприятието ми за любовта, се разбира и от самите ми стихове.

Любовта е свързана за мен със смиренното пред сивотата на ежедневието, но и със значимостта на човешкото битие.

През лятото на 2006 година основахте асоциация „Литературен салон“, която се занимава и с издателска дейност. Издаде сте досега 6 поетични стихосбирки на съвременни млади поети като Виктор Шпачек, Ян Брабец, Симона Рацкова, Ондржей Мацура, Ева Кашинска и Якуб Белан. Защо избрахте да издадете точно тези автори?

Повечето от тези автори принадлежат към постоянните посетители на салона. Опитвах да издам текстовете им и в други издателства, но за съжаление издаването на поезия в Чехия през последните години е все по-трудно.

Най-накрая не ми остана нищо друго, освен да направя собствено издателство. Това беше моя дългогодишна мечта, така че успях да си я осъществя. Засега съм се посветила само на издаването на дебюти на млади автори и въвеждането им на литературната сцена.

Това е авантюра, тъй като се опитвам да намеря между многото текстове, които ми се изпращат, както от автори, така и от критици и издатели, тези, които имат поетична сърцевина. Избирам интуитивно, понякога с големи съмнения и колебания, повечето „автори от Литературния салон“ познавам и от малки извадки на текстовете им. На неодобрените автори винаги отговарям, че нямам патент за поезия.

Всички книги, издадени в „Литературен салон“, както и две от вашите поетични стихосбирки, са вече на разположение на бохемистите от Софийския и Пловдивския университет. Няколко стихотворения от стихосбирката „Велика епископска нощ“ са публикувани в мой превод в списание „Славянски диалози“ (с р-р Жоржета Чолакова). Вече сте известна и в българската литературна среда. Бихте ли казали Ваше-

то мнение за идеята за славянска взаимност?

От всичко това съм, разбира се, приятно изненадана. Изобщо не съм очаквала такова признание от България. Обикновено чехите като автори стават известни сред славянските държави най-бързо в Полша. Като литературен историк на 19 век, не съм далеч от идеята за славянското единство. Всички чешки автори от това време са подкрепяли тази идея, въпреки че е до голяма степен идеалистична. Въпреки това, тя дреме дълбоко в мен.

Още в гимназията съучениците ми ми се присмиваха, че имам прекален интерес към чешкия език и славистиката. Във Философския факултет на Карловия университет започнах да уча специалност бохемистика, а след това се колебаех още между руска и френска филология. Към русистиката нямаше голям интерес поради политическата ситуация, но според мен руската литература е наистина най-великата.

Никоя друга литература досега не ми е проговорила с такава дълбочина за човешкия трагизъм, въпреки че изобщо не съм прочела всичко. Но не вярвам, че дори да прочета и японската литература, ще променя мнението си. Най-накрая избрах френска филология, която засега получи и по-голямо приложение в действителността.

Известно време ме привличаше много и полонистиката. Полският език е един от най-красивите славянски езици според мен. По отношение на България – имам само два лични контакта с нея – художника Валентин Попов и студентката в Сорбоната Калина Георгиева от София.

Вашата трета поетична книга е илюстрирана от българския художник Валентин Попов. Този избор случаен ли е или имате интерес към българското изкуство? Знаете ли нещо за съвременната българска литература?

Ако трябва да кажа истината за българската култура – за нея знам за съжаление малко. Произведенията на Валентин Попов следя от малка, тъй като Валентин е сред най-близките приятели на баща ми, който е поет и флейтист.

Валентин имаше 90-те години много „син“ период (подобно Пикасо), когато рисуваше само актови картини (голо тяло). Картините му от този период са вътрешно много близки с поетиката на стихосбирката ми „Велика бискупска нощ“. Затова го помолих за няколко фотографии на картините му от този период. Докоснах се до българската литература едва сега. Тя е за мен радостно откритие. Ондржей Заяц ми изпрати части от превода си на един в началото за мен напълно непознат автор и тези текстове ме завладяха веднага. Отдавна не бях чела толкова чиста поезия. И веднага му отговорих, че имам интерес да издам превода на тази стихосбирка.

Става въпрос всъщност за стихосбирката „Лапидариум“, която е поетичният дебют на Георги Господинов, така че в случая не изневерявам дори на идеята си да издавам дебюти. Едва след това Ондржей ме запозна с цялостното творчество на Господинов и прочетох също така „Естествен роман“ в превод на д-р Ивана Сръбкова на чешки език, както и „И други истории“. „Естествен роман“ е според мен едно от най-добрите съвременни прозаични произведения.

Как си представяте Вашето бъдещо поетично развитие?

Трудно ми е да го определя, тъй като това не е нещо, което може да се предопределя или планува. В момента не пиша много стихове, а приказки, които биха могли да бъдат определени и като поезия в проза.

Какво бихте посъветвали младите поети-дебютанти?

Бих ги посъветвала да не бързат да издават първите си книги и да бъдат по-самокритични. Също така – да не се преструват на такива, каквито не са, тъй като се разпознава и то веднага. Поезията не е никаква игра, въпреки че може да е игрива. Тя се доближава в своята същност до музиката – може да бъде песен, а понякога и много силен плач.

Димана Иванова

Първата публикация на интервюто е в сайта <http://www.public-republic.com/> Текстът се публикува със съкращения.

Голямото нощно ходене (надпревара)

Купон в Пловдив на 2 октомври

Духът от бутилката е пуснат и вече не можеш да хванеш параметрите на Нощта на музеите и галериите в Пловдив. В пътеводителя на петото издание са изписани 48 музеи и галерии, културни институции, клубове и живи градски места от 8 вечерта до 3 сутринта.

Можеш ли в такава нощ/2–3 октомври/ да хванеш края на живите градски места?! Голямото ходене започва в 18 часа с кротка навалица от дечица, които младият художник Милен Сиромашки учи как да рисуват в галерията „Хомбре“. Тя е обща, негова и на баща му, известния скулптор Цвятко Сиромашки. Мултимедия представя работата на Младежкия център за изобразително изкуство на читалище „Димитър Благоев“, както и изложбата живопис на Милен. В 19 часа вече трудно се разминаваш около Хисар капия, Етнографския музей и Иконната галерия в Стария град. В музея се показват три изложби: еротичната живопис „Ангелът хранител, дяволът и музата дойка“ на Стаю Гарноев от Панагюрище, „Алкохол и амбалаж“ на Музея в Горна Оряховица и „Алкохолът и народите по света“ с участието на карикатуристи от пет континента. Очаква се и започването на Малко театро – Будапеща с мултимедийния спектакъл „Без граници“, в Иконната галерия изкуствоведката Светла Московка кротко показва изложбата „Моят любим светец“ на детско ателие „Пъстроцвет“ от Асеновград с ръководител Георги Коройчев. Малките автори са от 6 до 12-годишна възраст. В 20 часа е голямото нашествие на автомобили по улица „Старинна“. Таксите и джипове се напъват да се напъват в „дядовата ръкавичка“ на Стария град. Пешеходци и костюмирани участници в различните „действия“, а такива предлагат всяка галерия и музей в резервата, балансират между колите.

Голямото нощно ходене и купон се разгръща около 20.30 часа в целия си блясък по Главната и паралелните ѝ улици. Какви са последиците от пиважането парти в книжарница „Хеликон“ си знаят организаторите, но на Джумаята момичета по пижами

и с възглавници доволно отдъхват около огнено шоу. Театърът на огъня и сенките тепърва ще се развърти в целия си блясък. На двата етажа на Градската художествена галерия се тълпят млади и стари – долу е подредено „Избрано от продукцията на „Ателие на Дунава“ от град Пьохларн, Австрия/родното място на Оскар Кокошка/ – осъществи се директен електронен мост между Пловдив и споменатата галерия, на втория етаж галеристката Вихра Григорова се кани да открие живописната изложба „Портрети на плодове“ на младата Михаела Данаилова. Всички снимат като зашеметени с фотоапарати и GSM-и. „Концерт на витрина“ пред Търговски център „Екзелсиор“ и пространствената инсталация в екстериорна среда „Внимание охлюви“ пред галерия „Аспект“ ще трябва да бъдат записани като пловдивски патент в класациите на чудатостите на „Гинес“. Чуваше се чужда реч, бяха дошли за купона и софиянци.

Младата дама, която пусна духа от бутилката преди 5 години, галеристката Веселина Сариева е неочаквано смирена с огърлицата си от карти, бранеца ледената скулптура пред галерията си „Сариев“. Жорж Трак е едновременно въодушевен и обезкуражен, търсейки обяснение на този нощен феномен – в артцентъра „Тракарт“ е истинска манифестация между картини, антични мозайки, стъклопластика, прожектира се и филмът на Златина Русева „Севт Безсмъртният: тайните на тракийския владетел“. В галерия „Възраждане“ на фона на картините на Генчо Денчев работеше творческото ателие на живо – доц. Владимир Генадиев отпечатваше графики в избрана от него техника, Силвия Павлова показваше как се изработват ръчно рисувани копринени шалове, а Васил Генчев рисува на живо

натюрморт, на втория етаж Иван Гранитски представяше творчеството на Спас Бакалов. С „Нощ на отворените врати“ се включи в артмаратона за пръв път и РТВЦ Пловдив по случай „50 години БНТ“, а от 22,30 до полунощ на Античния театър се вихреше танцовият спектакъл-импровизация „Лека нощ“. Какво е било след това могат да разкажат очевидците. И това не са дори половината от местата, в които течеше голямото нощно ходене /надпревара/ купон. След него хигиенистите от „Чистота“ имат много работа. Всяка година галеристите и музейните специалисти на Пловдив се надпреварват с все нови и нови хрумвания. Доколко се гледа изкуство и доколко се гони купонът е трудно да се каже. Нощта е еднакво благосклонна към благите намерения и шуриите идеи.

Пенка Калинкова

Нестинарството влезе в списъка на ЮНЕСКО

По време на 4-та редовна сесия на Междуправителствения комитет на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство в Абу Даби, Обединени Арабски Емирства, бе оповестено официално вписването на нестинарството в Представителния списък на ЮНЕСКО с нематериалното културно наследство на човечеството. Целта е максималното съхранение и предаване на тази хилядолетна традиция на следващите поколения.

Вписването на нестинарството като втори български шедевър след „Бистришките баби“ (2005 г.) в Представителния списък с нематериалното културно наследство е поредният голям успех на България в ЮНЕСКО. Това е несъмнено признание за страната ни, която през последните години се очерта като лидер в опазването на богатото нематериалното културно наследство на човечеството като непресъхващ извор на световното културно многообразие. Със специален проект „Нестинарството – послания от миналото“ в Абу Даби бе представена древната българска ритуална практика на изпълнение на обреден танц върху жаравата в деня на Св. Св. Константин и Елена, запазена до наши дни в село Българи в региона на Странджа планина. (Източник: Министерство на външните работи).

Корените на магическия ритуал върху огнената жаравата се крият в тракийската древност. Нестинарската общност е чужда на православната църква. Смята се, че нестинарството е християнизиран езически обред. Нестинарите вярват, че преклонението в божествената сила на слънцето и огъня е магия. Затова техният ритуал се извършва в мълчание. „Трябва да потушиш огъня в себе си, за да подчиниш на волята си истинската жаравата“, казва нестинарката Цветана Цъгова. Подготовката за танца става в „конака“, където се съхраняват

иконите на светците. След като се обиколи църквата три пъти, нестинарите започват танца си. Под звуците на тъпана нестинарите изпадат в транс и влизат в огъня. Още преди това краката им изстиват, стават ледени. Нестинарите навлизат в жаравата с пронизителен вик, като натискат стъпалата си във въглените и продължават да викат. Танцьорите танцуват, държейки украсената с цветя икона на Константин и Елена. Нерядко изпадналите в транс правят предсказания. Играещите с иконите в жаравата се явяват жреци, измолващи от Светока блага за всички. За тях наместник на Бога е св. Константин, наричан Светока или Великия баща. Той осигурява благоденствие, щастие, добруване и мир, когато е почитан. Медици са установили, че кожата на стъпалата на повечето нестинари е нежна и въпреки различната по продължителност игра

в огъня те не получават изгаряния. В България обичаят е запазен в автентичния си вид само в едно село в Странджа планината – Българи. В миналото „нестинарски“ села са още гръцките Кости и Бродилово, както и българските Граматиково, Сливарово и Кондолово. Подобни ритуали са известни и при някои други народи. Ритуалът е съществувал и в Китай, Япония, както при някои арабски племена в Алжир и Мароко. Изкуството на ходенето по жаравата владеели шамани в Мала Азия, Сибир, Африка, Америка и на някои острови в Тихия океан.

(М. З.)

Хасково – градът на Богородица

Най-високата в света статуя на Света Дева Мария с Младенеца е издигната с почит, любов и признателност към Божията майка, покровителка и закрилница на Хасково. Монументът е открит през 2003 г. с водосвет от Н. В. Пр. Митрополит Арсений и е вписан в книгата „Рекордите на Гинес“. Автори на монумента са Петьо Александров, Никола Стоянов и колектив.

МОНУМЕНТЪТ

Статуята на Дева Мария с малкия Исус се издига на хълма „Ямача“ в Хасково и е един от символите на града. Изработен е от полимербетон и тежи 80 тона, а общата му височина е 32,8 м. От хълма, на който се извисява статуята на Божията майка, се открива панорама на целия град. В основата на монумента „Света Богородица“ е изграден параклисът „Рождество Богородично“. Света Богородица с Младенеца е с височина 14 метра (46 фута) и стои върху фундамент от 17 метра (55 фута и 9 инча). През 2004 г. в основата на монумента е изграден параклис „Рождество Богородично“. Иконописът е дело на Тодор Мирчев

Пет години, след като статуята влезе в Книгата на световните рекорди „Гинес“ като най-високата в света, тя получи сертификат, че е включена в 100-те национални туристически обекта. В книжките с печати е поставена под номер 72 заедно със средновековната крепост край Svilengradското село Мезек.

Триизмерната фигура на Богородица се извисява на величествените 31 метра в местността Ямача. Построяването на монумента става със средства, дарени от цялата хасковска общественост.

8 СЕПТЕМВРИ – РОЖДЕСТВО НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА И ДЕН НА ХАСКОВО

Празникът в чест на Рождество Богородично е дълбоко вкоренен в богатата хилядолетна история на град Хасково. Почитането на Божията майка като закрилница на града остава през годините трайно свързано с традициите и ценностите, предавани между поколенията. Затова и тържественото откриване на религиозния комплекс става на 8 септември 2003 г. по случай Деня на Хасково. Лично пловдивският

митрополит Арсений извършва водосвета пред уникалния монумент на Божията майка, който няма аналог в света ..

От столетия Дева Мария е смятана за покровителка на Хасково, затова с решение на местния Общински съвет от 1993 година 8 септември / празникът Рождество Богородично / е обявен за ден на града. Тогава в Хасково традиционно се провеждат множество културни и спортни

прояви под егидата на общината.

КАМБАНАРИЯ

На около 30 метра зад статуята на Св. Богородица община Хасково ще построи камбанария с няколко камбани. Те ще бъдат управлявани посредством компютърни програми. По този начин различни мелодии ще огласяват града в определени часове от денонощието. Височината на обекта ще бъде близо 29 метра, аркадни ажурни ограждения ще създават плавен преход от параклиса „Св. Богородица“ към камбанарията. Спираловидна стълба ще отвежда почти до върха ѝ, откъдето посетителите ще се наслаждават на панорамна гледка към града. Във вечерните часове обектът ще бъде ефектно осветен. С изграждането на камбанарията в подножието на Девата ще се формира единен култов ансамбъл. Статуята на Богородица е един обединяващ символ, който е събрал в себе си традицията на християнските добродетели, върху които се гради бъдещето на града.

(Р.К.)

На остров Корфу

ВМЕСТО УВОД

Четете ли преводна литература, не може да не сте забелязали, че на някои страници долу под черта е написано „Бел.пр.“, т.е. бележки на преводача, тире и следват обяснения за реалии, нечие име и пр. Често и на мен като преводач ми се е налагало да се ровя по енциклопедии и справочници и да пиша подобни уточнения. Случи се така, че последните десетина-тринайсет години тук, в Чехия, взех да си водя хляба с една друга професия, която някога ме забавляваше като хоби, помагаше ми да усъвършенствам чешкия си, а и леко лете по Черноморието подобряваше скромните ни семейни финанси – екскурзоводството. Така ми се налага да общувам с хора от различни народности, различни социални слоеве и с всякакви нива на интелигентност. И понеже става дума за човешки взаимоотношения, често ми се е приисквало и тук да сложа черта и да обясня, по-скоро да споделя неща, които остават скрити за останалите, неща, които ме учудват, шокират, забавляват, развеселяват, наскърбяват, натъжават. Едва ли има друга професия, която да предлага толкова пъстра гама от човеш-

ки реакции, поведения, характери, житейски философии. По рождение съм филантроп, сиреч човеколюбец, което е доста тежък кръст, но аз го нося достойно, не се оплаквам – кога препънат и повален от тежестта му, кога, но твърде по-често, окрилян и възнесен до небесата. Категорията „човещина“, която остава вечна, независимо от исторически епохи и политически режими, винаги ме е вълнувала. А усещанията ми за нейното съществуване в последните десетилетия

са малко тъжни, струва ми се, че тя става все по-голяма рядкост. И тъй като не мога в началото на двайсет и първи век като Диоген да грабна фенер и да тръгна да я диря по света, реших поне да ѝ посветя преживяванията си, вълненията си, размислите си, болките си, надеждите си, породени от неизбежното ми общуване с десетки хиляди хора от края на миналия и началото на нашия век /екскурзоводското клише е съзнателно, да породи усмивка и ви подготви за възприемане на своеобразната ми изказност/, да споделя всичко това с вас, които ще проявите интерес и ще отделите от времето си, за да прочетете тези мои бележки. Така на мен ще ми стане по-леко, а вие, дай Боже, ще се разтушите и позабавлявате. Дано не ви разочаровам!

НАЧАЛОТО НА КРАЯ

– Гамото, при първа възможност спри, повръща ми се!
След стотина метра зад автобуса, пълен с чешки туристи, които караме за летището на остров Корфу, притиснал с ръце стомаха си, се освобождавам от неговото съдържание. Поемам дълбоко въздух, изтривам устата си, връщам се и потъвам в мястото си най-отпред.
– Карай!
Шофьорът ме поглежда съчувствено

и потегля. До летището не отронвам нито дума. Дори не забелязвам как край мен се сменят картините на пейзажа от любимия ми остров. Пристигаме. Все същата съботна лудница – жегла, народ, суетня. Хуквам да видя на кои гишета ще е чекингът за Прага, тичам обратно да информирам туристите и отново напомням:

– Моля ви, нека първи минат семействата с малки деца. Не забравяйте, че и вие сте имали, имате, ако не, дай Боже, да имате малки деца. Ако пък ли не, поне си спомнете, че и вие сте били деца.

Напразно. Всеки път ще се намерят нагли тарикати на всякаква възраст да се курдисат първи на опашката, а поведат ли към гишетото майки с малки деца, да чувам ропот и възражения, че ги изпреварват.

Стоически издържам обслужването на стотина души, поемам и подавам на девойките от гишетото паспорти, уточнявам колко куфара има поредния пътник, вдигам по-тежките от тях на отдавна не млади дами, препредавам молби за места до прозорец, подканвам следващите.

– Благодарим Ви, бяхте много мил!
– казва някой сдържано, без да ми подаде ръка.

– Бяхте много приятен! Бяхте прекрасен! Обиколката на острова с вас бе невероятно преживяване!

– Благодарим Ви! Довиждане! Бъдете здрав! – вече с усмивка и, иска ми се да вярвам, казани искрено благодарностите гаят ушите ми. Толкова често прозвучават на раздяла тези думи, че чак съм свикнал с тях, ся-

каш съм абониран, и пак ми е драго да ги чуя.

– Чао, Василе! До догодина! Не забравяй, на бира в Прага! Пази се, не се давай на досадниците! – някоя от тези, които от години идват на Корфу и с които вече сме на „ти“, увисва на врата ми, сърдечни прегръдки и целувки.

Така бе до миналата година. Пет емоционални лета. Сега седя в същия автобус, до същия шофьор, но стомахът ми е спокоен, а очите ми жадно поглъщат летящата насреща ми синева, отразяваща залязващото слънце, от двете ми страни са омагьосаните маслинови гори с невероятно артистично закривени стволоче и клони на столетните дървета, тук-таме в далечината зад тях се мярка морска шир.

– Ще ми липсва тази красота – споделям приятелски с шофьора.

– И ти ще ни липсваш. Защо ни напускаш, знаеш колко всички тук те обичаме. И на кого ни оставяш?

Следват думи от арсенала за обитателите на селски обор. Защо са тия

силни, лоши думи, с които чувах да го наричат? Познавам тези хора от години, знам че не са зли, защо тогава? Мислят, че така ще ми доставят радост ли? Едва ли. Повечето то тях имат вроден нюх към хората. Най-вече към тия, с които им се налага да работят и от които очакват да ми бъдат полезни и приятни. Как ли са наричали мен, когато се появиох за първи път тук преди години?

– Пане колего... – чувам зад себе си. Думите изрича младият мъж, за когото местните използват споменатия вече словесен арсенал.

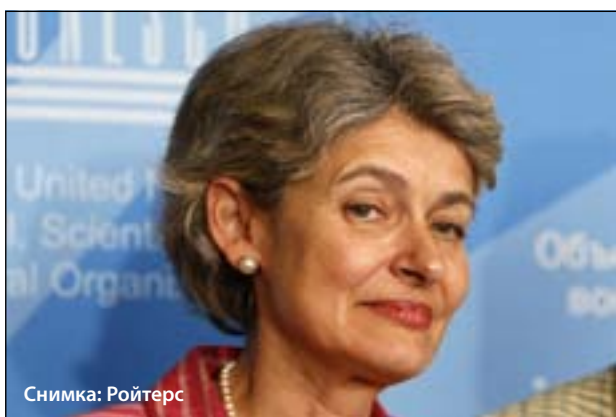
Колега... Усмиввам се тъжно. Все едно аз да се обърна така към Ален Делон, след като вече съм се снимал с дребни ролички в два филма на приятеля си Николай Георгиев! Ха-ха! Става ми вече смешно, защото се сецям за стар руски виц. На пиацата на проститутките се появява травестит и се обръща към една от тях с „Колега...“, а тя: „Виж го ти него – пробутал си два пъти задника и вече ми е колега!“

Васил Самоковлиев

Ирина Бокова е новият генерален директор на ЮНЕСКО

Ирина Бокова е първата жена, която застава начело на Организацията на Обединените нации за образование, наука и култура. Тя е десетият генерален секретар на организацията и първият избран от Източна Европа. На 22 септември Бокова победи в надпреварата за поста египетския претендент – министъра на образованието Фарук Хосни, след като на петото поред гласуване получи 31 гласа в 58-членния Изпълнителен съвет на организацията, а Хосни събра 27 гласа. За лобистката кампания на Бокова предишният кабинет отпусна от държавния бюджет 100 хил. лева.

Снимка: Ройтерс

На 15 октомври 2009 г. Ирина Бокова бе избрана официално за Генерален директор на ЮНЕСКО от 35-та сесия на Генералната конференция на Организацията. Посланик Ирина Бокова получи подкрепата на 166 делегати от 182 взели участие в гласуването, като по този начин стана десетият Генерален директор на ЮНЕСКО. На 22 септември 2009 г. Ирина Бокова бе номинирана за поста Генерален директор на ЮНЕСКО от представителите на Изпълнителния съвет на Организацията. Избирането ѝ е закономерен резултат от съвместните усилия на две български правителства и на президента на България, на всички институции и гражданското общество в страната, както и на видни български интелектуалци и учени, които я подкрепяха от самото начало на кампанията ѝ и вложиха всичките си сили и ресурси за получаване на максимално широка международна подкрепа.

Посланик Бокова, която наследява на поста японца Коичиро Мацуура, ще бъде първият представител на България, както и на Югоизточна Европа, заел такъв престижен и отговорен пост в международна организация, както и първата жена начело на ЮНЕСКО, в 60-годишната история на Организацията. (Източник: Министерство на външните работи). Другият претендент за генерален директор на ЮНЕСКО – египетския министър на образованието Фарук Хосни – си навлече обвинения в антисемитизъм, след като миналата година каза, че ще изгори израелските книги в египетските библиотеки, отбелязва „Телеграф“. Пред Генералната конференция Бокова заяви, че се гордее, че е първата жена и първата представителка на Източна Европа начело на ЮНЕСКО. „Осъзнавам отговорността си пред очакващите ме предизвикателства“, отбеляза тя в речта си. ЮНЕСКО е създадена през 1945 г. при основаването на ООН. с основна задача опазването на световното културно и историческо наследство. Има 193 страни членки. Седалището на организацията е в Париж. ЮНЕСКО има над 50 офиса и няколко института и центрове из цял свят. Най-важните програми, по които

работи организацията, са в областта на образованието, природните и хуманитарните науки, културата, комуникациите и информацията.

СВЕТОВНИТЕ МЕДИИ ЗА ИРИНА БОКОВА

„Изборът ѝ представлява успех за еврейските общности, френските интелектуалци и поддръжниците и борците на свободата на словото, просто защото те бяха срещу Фарук Хосни, описвайки го като упражняващ цензура и антисемит“, пише британският вестник „Таймс“.

„Номинирането на Бокова показва на света, че ксенофобията и расизмът нямат място в поста генерален директор на ЮНЕСКО. Организацията заслужава компетентно ръководство и българската дипломатка е олицетворение именно на това“, изтъква „Вашингтон таймс“.

В германския всекидневник „Франкфуртер Алгемайне Цайтунг“ известният в Германия писател от български произход Илия Троянов се спира обширно на факта, че Ирина Бокова произхожда от комунистическо семейство: „Показателно е, че г-жа Бокова (също както и нейната партия) не се дистанцира от престъпленията на тоталитаризма. Партията-наследница на бившата комунистическа партия не пое нито отговорността, нито вината, тя дори не се извини на жертвите. Новата генерална директорка на ЮНЕСКО се числи към малка, властна прослойка, която съсипа

България и сега играе играта на демокрация, за да не бъдат застрашени неправомерно придобитите й привилегии.“

„Жена на честта, посланик на България във Франция и постоянен представител на страната си в ЮНЕСКО, Ирина Бокова е човек с опит на международната и европейската сцена, който ще бъде изключително полезен на поетия пост“, се казва в комунике на външното министерство на Франция. „За първи път начело на ЮНЕСКО застава жена. За първи път този отговорен пост ще бъде зает от кандидат от централно-европейска страна, а именно България“, пише още в документа.

„Първата жена, избрана да оглави ЮНЕСКО – българската дипломатка Ирина Бокова, е израсла по време на студената война. Тя заяви в интервю, че младежите ѝ години в Източна Европа са я направили горещ защитник на политическия плюрализъм и европейската интеграция“, пише „Ню Йорк таймс“. „Тя посочи, че като млада била член на комунистиче-

ската партия в България по-скоро от необходимост, а не по собствен избор, и също като страната си от дълго време демонстрира силна привързаност към демократичните принципи“, се казва в статията на „Ню Йорк таймс“.

Мария Захариева

По материали от българските медии и МВНР

ИРИНА ГЕОРГИЕВА БОКОВА

е български политик и дипломат. Тя е бивш заместник-министър (1996) и министър (1996–1997) на външните работи от БСП в правителството на Жан Виденов, бивш посланик във Франция и Монако и постоянен представител в Организацията на Обединените нации за образование, наука и култура.

Ирина Георгиева Бокова е родена на 12 юли 1952 в София, България в семейството на видния деец на БКП Георги Боков – главен редактор на официалния печатен орган на комунистическата партия в „Работническо дело“ и секретар на ЦК на БКП. Тя е сестра на Филип Боков – бивш депутат, началник на политическия кабинет на премиера Сергей Станишев и настоящ посланик в Словения. Завършва Гимназията с преподаване на английски език, София (1971) и „Международни отношения“ в МГИМО, Москва през 1976 г. В периода 1977–1982 г.е старши аташе и трети секретар в отдел „ООН и разоръжаване“ на МВНР. От 1982 г. до 1984 г.е трети секретар в Постоянното представителство на България в ООН, Ню Йорк. В периода 1984–1990 г. е втори и първи секретар в отдел „ООН и разоръжаване“ на МВНР. От 2005 г. е извънреден и пълномощен посланик на Република България във Франция и Монако и постоянен представител на Република България в ЮНЕСКО. Владее руски, английски, френски и испански.

Дарението на Теодор Димитров

Българският дипломат и швейцарски гражданин Теодор Димитров завещава цялото си имущество на България. След като приключват съдебното дело по оспорване на завещанието, заведено от роднините на Димитров, имуществото на дарителя пристига с 5 тира в България. Специалисти преценяват, че сбирките от различни предмети и книги на страстния колекционер са едно от най-големите дарения, правени на държавата ни през последните 20 г.

ДАРЕНИЕТО

Дареното имущество съдържа колекция от икони и църковни кръстове, африкански маски, дървени пластики и музикални инструменти, будистка пластика, етнографски карти, колекция от картини, гравюри, литографии, рисунки, акварел, от ръкописни и старопечатни издания, настолни лампи и часовници, църковна утвар, кристали, минерали и лични бижута, от пощенски картички и марки, грамофонни плочи, голям личен архив, писма, спомени, дневници, преписки, доклади и снимки, огромна библиотека, периодични издания, енциклопедии и др. Има редки и ценни издания на латински, френски, италиански, немски от периода 1600–1700 г. Сред произведенията на изкуството са картини на Салвадор Дали, Жорж Брак, Дечко Узунов, Златю Бояджиев. Особено ценно е копието на двутомната Гутенбергова библия – библиофилско издание в тираж 1000 броя, с много гравюри, която е единствена в България, както и богато илюстрираната петтомна енциклопедия на науките и изкуствата от 1776 г.

НЕДВИЖИМО ИМУЩЕСТВО

На 20 км от Женева, близо до френското градче Жекс, се намира едно от имененията на Теодор Димитров.

Сградата е била странноприемница по Наполеоновия път, свързващ Женева с Париж в началото на XIX в. След Втората световна война е превърната в хотел, а през 60-те години – изоставена. През 1989 г. Т. Димитров купува този имот и го възстановява. Според неговия брат идеята му е била да се създаде Европейско огнище на културата на границата между Швейцария и Франция. Намеренията на българските власти са къщата на дарителя в Швейцария да бъде превърната в културен център за българската общност. Предвижда се в недвижимата собственост на българската държава в Женева (Швейцария) и Пайи (Франция) да бъдат създадени мемориални експозиции за Теодор Димитров.

СЪХРАНЯВАНЕ НА ДАРЕНИЕТО

Българското правителство отпусна 500 000 лв. за пренасянето на дарението, за реставрацията и консервацията на предметите с художествена стойност в него и за експонирането им в музеи и галерии. Предметите, които имат стойност като произведения на изкуството, ще влязат във фондовете на Националната художествена галерия, Националната галерия за чуждестранно изкуство, Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий. Картините,

рисунките, пластиките и другите произведения, които не останат в галериите, ще бъдат предоставени на училищата по изкуствата и на Националната художествена академия. Министерството на културата реши за тях да бъде създаден музей в Панагюрище.

ДАРИТЕЛЯТ ТЕОДОР ДИМИТРОВ

Теодор Делчев Димитров е роден е на 26 февруари 1932 г. в София. Майката му е родом от Панагюрище, а баща му е от Стрелча. По време на бомбардировките през Втората световна война семейството му се установява в Панагюрище, където Теодор завършва гимназия с отличие. През 1955 г. надереният студент завършва с пълно отличие славянска и романска филология в Букурещ. Две години по-късно печели конкурс за работа в библиотеката на ООН в Женева. Търсейки си работа, младежът попада на обява за конкурс за библиотекари в ООН. Явява се и печели първото място. Въпреки това за Женева заминава класирал се след него кандидат – син на партизани. В библиотеката на световната организация обаче настояли в Женева да дойде спечеленият конкурса Теодор Димитров и той заминава за Швейцария. След първия изпитателен месец работа в библиотеката, подписва

договор за три години. След това мандатът му се подновява няколко пъти. Междувременно получава швейцарско поданство и се установява окончателно в Швейцария. Димитров е един от първите българи, които работят в международни организации. Бил е женен, но няма деца. От 1 септември 1960 г. той завежда отдел „Комплектоване и каталогизация“ към Библиотеката на Европейската служба на ООН в Женева. По-късно става заместник-директор на Библиотеката, където работи повече от 30 г. По това време Теодор Димитров е единственият българин с безсрочен договор с Международната организация. В годините на Студената война новата роля на ООН за решаване на конфликта води до увеличаване многократно на обема от документи, становища, стенограми, които постъпват в архива на библиотеката. За да бъде по-лесно обработено количеството документация и да бъде улеснен достъпът до нея на дипломати, специалисти и изследователи, Теодор Димитров разработва Работна програма за въвеждането на United Nations Bibliographic Information System (UNBIS) в Женева. Новата система е одобрена и внедрена през 80-те години. И днес се използва в библиотеките на световните организации. Изучават я и студентите по библиографски науки. Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ работи по същата система: <http://unbisnet.un.org/>.

В същото време Теодор Димитров събира исторически документи за България, до които има достъп като висш служител в ООН. Издирва, копира и размножава на свои разносни редица документи, важни за националната ни история. Проучва националноосвободителните борби на българите в Македония, Тракия и Добруджа и пише поредицата „Жалбите на Македония“. По случай 100 г. от Освобождението на България той организира в Женева конференция в памет на американския журналист Януариъс Макгахан, описал ужасите на Руско-турската война и Баташкото клане. Димитров е издател и на книгата „Макгахан 1844–1878 г.“, съдържаща десет писма-дописки

за „Дейли нюз“ от България и голям брой дипломатически документи от онова време. Създава комитет за отбелязване на 1300 г. българска държава. А през 1978 г. завършва Женевския институт за международни отношения. Пенсионира се през 1992 г. През 1994 г. защитава докторат по политически науки към Института за висши международни изследвания в Университета в Женева. През 1996 г. организира Международен симпозиум „Федерални структури и интер-регионално сътрудничество на Балканския полуостров“. Теодор Димитров умира на 17 август 2002 г. в Университетската болница в Женева, където постъпва четири дни по-рано. Официалната диагноза

е рак на стомаха с разсейки в цялото тяло и мозъка.

Два дни преди смъртта си прави ново завещание, с което оставя цялото си имущество на България. В завещанието от 15 август 2002 г., пише: „1. С настоящото отменям всички предишни завещателни разпоредения. 2. Правя наследник на всички мои имущества, където и да се намират и каквото и да е тяхното естество, Република България.“ Пет години продължава съдебният процес, воден от неговите наследници за оспорването на завещанието, но швейцарският съд постановява да се изпълни последната воля на Теодор Димитров.

Мария Захариева

(по материали от българския печат)

Теодор Димитров (вдясно) и вуйчо му Г. Кузманов

Домът в Панагюрище, в който са живели Димитрови

Т. Димитров в Индия

Т. Димитров с роднини, 2000 г.

Дарението в Народната библиотека, 2008 г.

Петър Берон – виден български възрожденец

ок. 1800 – 21 март 1871 г.

Д-р Петър Берон е виден възрожденец – лекар, просветител, реформатор на учебното дело в България и на българския книжовен език и правопис. Неговият „Рибен буквар“ е първият български учебник за модерно образование. Берон пръв дава идеи за образование на жените; определя е и като първият български енциклопедист и един от първите меценати, който замисля институционалните форми на едно перспективно модерно образование.

БИОГРАФИЯ

Петър Хаджи Берович, известен повече като д-р Петър Берон, е роден през 1795, 1799 или 1800 г. в Котел. Той е най-малкият от петте сина на хаджи Беро, който бил заможен и почитан абаджия. Малкият Петър получава началното си образование в килийното училище в родния си град и местното светско елино-българско училище. През 1811 г. бащиният му дом е разграбен от минаващи турски войски и младият Берон е принуден да започне работа последователно в Котел и Варна като абаджийски чирак. През 1817 г. отива в Букурещ, където учи в прочутата гръцка гимназия, известна като „Бейска академия“. След закриването ѝ през 1821 г. се установява в Брашов (тогава в пределите на Австро-Унгария) и става домашен учител в семейството на заможния българин Антон Йованович (Иванов), преселник от Сливен.

В Брашов Петър Берон получава средно класическо образование. Изучава старогръцки и новогръцки, румънски, френски и немски език. Антон Йованович насърчава Петър Берон да състави буквар за българските деца, като дава средства за отпечатването му. „Рибният буквар“ изиграва голяма роля за изграждането на новото, светското българско училище и съдейства за оформянето на съвременния български книжовен език.

През 1825 г. Петър хаджи Берович заминава за Хайделберг, Германия и записва философия. Издръжката му в Хайделбергския университет поема Антон Иванович. В периода 1826 – 1831 г. Берон следва медицина в Мюнхенския университет, който завършва с докторска дисертация „Встъпителна дисертация върху нов тазомер и ембриометър“. Установява се за известно време в Букурещ, където работи като частен лекар, а от 1832 до 1841 г. е окръжен лекар в Крайова. Едновременно с това основава дружество за търговия с аби (заедно с племенника си Никола Христов) и започва успешна търговия със зърно. Постепенно натрупва голямо състояние, което му позволява да живее като рентриер до края на живота си, и да се отдаде изцяло на научна дейност. През 1841 г. купува чифлика „Скорила“ край Крайова, а две години по-късно прекратява търговската си дейност и се заселва в Париж, където до края на живота си работи като частен учен и натурфилософ. След края на Кримската война той и д-р Никола

Пиколо разгръщат кампания във френския печат за даване автономия на България.

Философските възгледи на Берон са изложени в обобщен вид в „Славянска философия“, отпечатана на немски език през 1855 в Прага. Берон посещава с научна цел големи европейски градове като Лондон, Берлин, Виена, Прага и Атина. Издава на френски, немски и английски език 24 научни съчинения, събрани в 32 тома. Създава първата натурофилософска система, изложена в седемтомното му съчинение „Панепистимия“ („Всенаука“). Тя е публикувана на френски през периода 1861–1867 г и досега не е преведена на български език. През 1870 г. Берон издава също на френски книгата си „Физикохимия“.

УБИЙСТВОТО НА Д-Р ПЕТЪР БЕРОН

През 1867 г. големият български учен-меценат прехвърля имението си „Скорила“ на своя съдружник Теохар Папазоглу, браилски търговец, който се задължава да изплаща по хиляда австрийски жълтици годишно за издръжка на българските училища. Папазоглу обаче не изпълнява задължението си. Затова Берон завежда дело срещу него. На 26 март 1871 г (две седмици преди гледане на делото) големият български възрожденец е намерен удушен в къщата си в Крайова. Убийството на Берон е извършено от двама румънски селяни. Физическите убийци Йон Калин и Нику Табаку са осъдени на каторга, но подстрекателите за убийството остават на свобода

поради липса на неопровержими доказателства. През 1964 г. сърцето на Петър Берон, което е балсамирано още при смъртта му, е пренесено в Котел.

ЗАВЕЩАНИЕТО

През 1853 г. Берон направил завещание, преработено през 1867 г. Той обаче анулира завещанието си от 1867 г., като през 1869 г. съставя ново завещание и завежда дело срещу Папазоглу. Счита се, че именно загрижеността на Берон за точното изпълнение на завещанието е причина за неговата мъчителна и жестока смърт. Но има и друга версия за смъртта на стария учен. В дома на Илия Чокулеску – син на землемера Симеон Чокулеску, очертал границите на имението „Скорила“ – е намерен уличаващ документ, според който Илия Чокулеску наема под аренда имот на Петър Берон, като „се задължава да плаща по 110 австрийски жълтици на доктора в разстояние на 30 години“. Поради липса на неопровержими доказателства обаче Чокулеску и Папазоглу не са осъдени.

Изпълнителите на завещанието му (начело с видния banker Евлоги Георгиев) след продължителни съдебни процеси успяват да изкопчат имота на Берон от ръцете на Папазоглу. Доходите от наследството са използвани според волята на големия български патриот, а именно – за подпомагане просветното дело в България. Цялата сума от имотите на Петър Берон през 1890 г. възлиза

на близо 400 000 стари франка. Част от паричните средства са използвани за издигането на „Българската мъжка педагогическа гимназия „Д-р Петър Берон“ в Одрин, която след това се издържа само от лихвите на капитала, до прехвърлянето им покъсно на гимназията в Котел, родния град на дарителя.

ГОЛЯМ БЪЛГАРСКИ ПРОСВЕТИТЕЛ

Още като млад педагог Берон ясно осъзнава нуждите на българския народ не само от нов тип образование, но и от създаване на все повече училища в различни селища на поробена България. За него просветата е начин за възраждане на българския народ.

Д-р Петър Берон е известен преди всичко като автор на първия български учебник „Буквар с различни поучения“, станал популярен под името „Рибен буквар“ (1824), с който пропагандира принципите на светското образование на майчин език. Като учител той съзира недостатъците на килийните училища, предлага звучната метода за обучението в първоначалното четене, има заслуги и за създаването на нашия книжовен език и правопис. С буквара си той помага да се наложи източното наречие като книжовно и посочва, че българският звук Ъ, трябва да се означава с особен белег. Той изяснява необходимостта от прилагане методиката на взаимоучителна (Бел-Ланкастерска или алилодидактическа) практика.

Освен това големият български

педагог години наред събира пълни сведения за положението на българските училища, като иска да постави тези училища под ръководството и управлението на едно дружество.

ПРИНОСЪТ НА Д-Р ПЕТЪР БЕРОН ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО НА ЖЕНАТА

Големият български учен-енциклопедист пръв поставя въпроса за девическото образование, като дава средства за него и създава първия правилник за уредба на девическите училища. Той още през 1840 година праща пари на брат си Руско, за да намери учителка и да открие девическо училище в Котел. Такова училище е било открито и за него в сп. „Любословие“ (1846 г.) е поместена дописка, в която К. Г. Фотинов пише, че Берон е „поставил пет училища и ревностно ги подкрепял с имуществото си – по едно в Котел, Елена, Шумен, Сливен и Търново“. В една дописка, поместена във в. „Цариградски вестник“ от 1861 год., четем: „Познатият Вам д-р П. Берон от юни 1859 г. е определил по 200 жълтици всека година за девически училища на различни села в Шуменската кааза.“ Първите 200 жълтици били разпределени за училищата в Котел, Шумен, О[сман] Пазар [Омуртаг] и в десет села.

„Приел съм вашето писмо от 28 августа и със радост видех вашето усердие за да состоите една школа за младите момичета. Макар че вашият град не е толкова голем, за да ся похарчат толкова пари, но за да възблагодаря и да исполня

вашата ревност, вричам ви ся, чи от святаго Георгия 1847 ще примните и вий 20 желтици ката година за вашата школа, в която могат да ся учат и момчета, и момичета...“ пише големият български възрожденец. Към края на живота си Берон подарява бащината си къща в Котел за училище и поръчва тя да се пригоди на негови разноски за девическо училище, за което да се намерят учителки, жени рускини или славянки, немцойки, гъркини или италиянки, които ще научат децата на два или три езика“.

ПЕТЪР БЕРОН – МЕЦЕНАТ

Приживе авторът на „Рибния буквар“ прави значителни дарения на българските училища. За девически-те училища в Шумен, Котел, Осман пазар (Омуртаг) той отпуска годишно от 1859 г. насетне по 200 жълтици, а в завещанието си от 1862 г. определя и големи приходи за целите на българското образование. „От доходите на всички имения ще се плаща на учители и учителки, в онези села в България, гдето има черкви. Момчетата и момичетата ще се учат да пишат, смятат и да шият. Моите настоятели ще изпращат до училищните настоятели и общинарите на разните градове колкото пари те намират за добре за всеки град и всяка област... От моите пари в брой ще се напечатат буквари за селските училища, гдето ще се раздават даром.“ В допълнение на завещанието си той определя от приходите на чифлика си в Скорило да се построят в по-големите села близки до Русе, Шумен, Варна и Силистра училища-пансион на два етаж, от които горният да служи за момичетата, а долният – за момчетата. Освен това той издържа талантиливи българи да се

учат в чужди средни и висши учебни заведения, откупува книги, за да подкрепя българската книжнина; търси подготвени лица, за да ги изпрати учители в България.

Д-р Петър Берон дава отговор на актуални въпроси на възрожденското време – за пътя на българското образование, за квалификацията на учителите, за приложимостта на знанията, за адекватното им преподаване. Той е сред първите, които оценяват необходимостта от ново знание за българите и откриват пътя за неговото постигане. В това е и огромната историкокултурна заслуга на д-р Петър Берон и неговия „Рибен буквар“

185 Г. ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА „РИБНИЯТ БУКВАР“

Годината на издаването на първия светски български учебник „Буквар с различни поучения“ е 1824, като още на титулната страница авторът съобщава, че този „Букваръ“ е за „болгарските училища“, който преди Освобождението през 1878 г. е преиздаван седем пъти, а след него до наши дни още четири пъти – през 1939, 1942, 1949 и 1964 г. „Рибният буквар“ е учебник, който е пригоден не само за първоначалното обучение по четене. Той включва всички учебни предмети, които според Берон трябва да се изучават във взаимното училище. В обем само от 140 страници Берон е подредил основни знания за езика, молитви на черковнославянски език, нравствени поучения, умни и добри съвети, басни, различни истории, физически сказания, аритметически знания. „Когато изперво видях по другите места, чи децата начеват да четат на книги, писани по техният язык, познах колко зле струват по нас учителите и колко напраздно муки теглят горките деца. Защо

като преминат младостта си и школата със толкова страх и треперание, излизат и не знаят барим имаято си да пишат, нити да си сметнат щото земат и дават, ами по дугените, ако им ся случи, понаучат ся малко нещо. Почудих ся как през толкози векове не си намери ни един да познай това окаяно състояние и да покажи един прав път камто учението... Това дело воспиех аз: сочиних тойзи Буквар из първо със имаяна, местоимения и прочая, по граматически чин, щото сега да ся учат децата да сричат на тях и подире да ги имат за примери и помощ на граматиката. Собрах и няколко къси и различни поучения от Дарварьоват Еклогар и гледах да ги напиша колкото мога просто...“ (Петър Берон, Из „Предисловие“ на Рибния буквар). Новото, което Берон внася в методата на първоначалното обучение по четене, е звуковането, т. е. изговарянето на звуковете самостоятелно, без добавка на други звукове, както е практикувало църковното училище с буквената метода. Берон е и пръвият български педагог, който препоръчва въвеждането на взаимноучителния метод. Чрез създаването на „Рибният буквар“ Петър Берон изиграва изключително голяма роля в просветното развитие на българското общество, като очертава основните насоки за развитие на новобългарската просвета през следващите десетилетия.

Мария Захариева

Снимки: архив

Конституционните промени след обявяването на българската независимост

Обявената на 22 септември 1908 г. Независимост трябва не само да бъде призната от другите държави (което става на 6 април 1909 г.), но и да бъде оформена по законов ред чрез промяна в Конституцията. Подготовката и осъществяването на това изменение се проточва почти 3 години. Значителна част от политическите сили и голяма част от българското общество още след провъзгласяване на Независимостта и след тържественото коронясване на Фердинанд I започват да го титулуват цар, но до юли 1911 г. това не е уредено конституционно.

Към изменения в основния закон не може да се пристъпи веднага. Утвърждаването във вътрешнополитически план трябва да следва международния акт. Трябва първо да бъде легализирано международноправното положение на страната. Минава доста време, докато дворецът и правителството на Демократическа партия, начело с Александър Малинов се справят с външнополитическите затруднения, а и докато обмислят и предложат за промяна още няколко члена от Конституцията. Защото целта на свикването на V ВНС е не само да утвърди и узакони акта на Независимостта и новата титла на държавния глава, но и да направи някои наложили се от времето и от обстоятелствата поправки в Конституцията.

На пръв поглед промяната в статута на държавата и на монарха изглежда безпроблемно. След повече от пет века се възстановява прекъснатата държавна традиция и България отново може да бъде наричана царство, а държавният глава – цар. Окончателно се скъсва и последната подчинителна връзка спрямо Турция и васалитетът на практика отива в историята. За Европа и за света България става независима държава, пълноправен субект на международното право; отпада режимът на капитулациите, промяна претърпяват и някои други постановления на Берлинския договор (1878 г.) в областта на търговията, икономиката, културата, религията, ограничаващи

националните права и свободи на българския народ.

В края на януари – началото на февруари 1911 г. мнозинството от политическите сили се занимават не само с предложенията за промяна на Конституцията, а и с избирателната система. Изказват се предпочитания към съразмерната/ пропорционалната/ системата, от която се очаква по-голяма справедливост при разпределение на депутатските мандати. Последната сесия на XIV ОНС трябва да направи поправки и добавки в приетия една година по-рано избирателен закон. Стремещт е съществуващата дотогава пропорционална избирателна система, валидна за местните избори, да бъде приложена експериментално в Пловдивски и в Търновски окръг при изборите за Народно събрание, а след това и в цялата страна. Тази система е по-модерна за времето си и дава възможност в Събранието да бъдат представени и по-големите, и по-малките партии, съобразно с техния действителен потенциал. Резултатите от такова гласуване дават по-реална картина на съотношението на политическите сили и нагласи в страната. До насрочване на изборите за V ВНС обаче подготовката за въвеждането на пропорционалната система не е завършена и промените

не влизат в сила. Така изборите за V ВНС се провеждат по стария закон. Събранието е тържествено открито на 9 юни 1911 г. Заседанията стават в салона на читалище „Надежда“ във Велико Търново. При проведените в V ВНС гласувания представителите на десните и центристките партии с малки различия в позициите защитават предложенията на правителството, а левите партии се обявяват против. Един от най-добрите им оратори радикалът проф. Фаденхехт заявява, че несъгласието с новата титла на държавния глава и с промяната в статута на държавата съвсем не означава, че левите са против Независимостта. Те се обявяват против факта, че първо се налага новата титулатура, използва се широко от обществото и от печата и едва три години след това се гласува от парламента.

Последното, трето четене на промените в Конституцията, целящи урегулиране на държавноправното и международноправното положение на България, настъпило в резултат от обявяването на Независимостта, става на 8 юли 1911 г. От редовно избраните 414 народни представители отсъстват 24. Против гласуват 64 (всички са представители на левите и левоцентристките партии), а 326 депутати приемат поправките. Така в резултат на този вот България най-после напълно законосъобразно става царство, нейният държавен глава официално започва да носи титлата „Негово Величество цар на българите“, а престолонаследникът получава титлата „Царско Височество“. България затвърждава международноправното си положение, издига се до правната степен на независима държава, ръководеща сама своята политика. Не на последно място – измененията в т. нар. „Сребърна конституция“ от 1911 г. дават възможност за извършване на промени и за привеждане в съответствие на суверенното законодателство на страната.

**Ст.н. с. II ст. д-р Йорданка ГЕШЕВА,
Институт по история при БАН**

130 години от обявяването на София за столица на Княжество България

София е тринадесетият по население град в Европейския съюз и носи името на Св. София. София на старогръцки език означава „Премъдрост Божия“. Според учените градът е основан преди повече от 2700 години. Тракийското племе серди се заселва около минералните извори, които се намират в центъра на днешна София и основава град Сердика.

София става столица на Княжество България по предложение на Марин Дринов 13 месеца след подписването на Санстефанския мирен договор на 3 март 1878 година, с който се слага край на Руско-турската освободителна война. Депутатите от Учредителното народно събрание избират града за столица на Княжеството град София на 3 април / 22 март – стар стил / 1879 г.

Причините за обявяването на София за столица са много, но важна роля изиграва фактът, че градът се намира в центъра на българските земи, обединявайки Мизия, Тракия и Македония, разпокъсани от Берлинския договор и че лежи на пътя, свързващ Европа и Азия. Освен това княз Дондуков, оглавяващ временното руско управление на освободената държава, премества своята резиденция от Пловдив в София и това до голяма степен предопределя и избора на бъдещата столица. София вече е политическият и административен център на Княжество България. Сред основните кандидати за столица били старопрестолният Велико Търново,

Пловдив – като най-големия български град по това време, крайдунавският Русе и пр

СОФИЯ СТАВА СРЕДИЩЕ НА БЪЛГАРСКИЯ НАУЧЕН И КУЛТУРЕН ЖИВОТ И СЕ ПРЕВРЪЩА В ГОЛЯМ ТЪРГОВСКИ И ИНДУСТРИАЛЕН ЦЕНТЪР

Преди обявяването на града за столица на Княжество България той е наброявал 11 649 жители, от които 56 процента българи, 30 процента евреи, седем процента турци и шест процента роми. В София по това време има две училища, 10 хана, 120 дюкяна и 3306 къщи. За много кратък период от време градът се превръща в голям търговски, банков и индустриален център с около 300 хил. души. Наред със строителството и институционализирането на

ведомства и обществени сгради се създават и нови квартали. Започва електрифициране и водоснабдяване, изграждане на транспортната мрежа и цялостно благоустройство. Тук се премества Българското книжовно дружество основано в Браила, което по късно става Българска академия на науките. Създават се и първите Висши учебни заведения и колективите на професионалните театри, опера, балет и др. Малко след Освобождението София става център на българския печат и важно средище на издателското и библиотечно дело. Гербът на София, който и до днес е на знамето на града, е създаден по случай участието на България в Световното изложение в Париж. На 29 март 1900 г. Софий-

ското градско общинско управление приема проекта на художника Харалампи Тачев, а на 24 април същата година той е утвърден с указ на княз Фердинанд. Единадесет години по-късно – през 1911 година е добавен и девизът на града – „Расте, но не старее“. Църковният празник „Св. мъченици София и трите ѝ дъщери Вяра, Надежда и Любов“, който се отбелязва на 17 септември.

ЕМБЛЕМАТИЧНИ СГРАДИ

Почти всички те са строени след Освобождението – Централната минерална баня, Халите, Львовият и Орловият мост, старата гара, Народното събрание, Софийският университет, старият хотел „България“, храмът „Св. Александър Невски“, паметникът „Цар Освободител“, осигурителното дружество „Балкан“. Първият градостроителен план на София е одобрен от княз Александър Батенберг на 22 декември 1879 г. Ето някои от сградите, посрещнали избора на София за столица дворецът, сградата на ул. „Московска“ 13, Църквата „Света София“, Ротондата „Свети Георги“, Археологическият музей.

ДВОРЕЦЪТ

Бившият царски дворец в София се намира в центъра на българската столица на площад „Княз Александър I Батенберг“. В двореца днес се помещават Националната худо-

жествена галерия и Националният етнографски музей. Преди сегашната сграда тук е съществувала друга постройка – конак, където преди Освобождението са се помещавали османска администрация и съдилище. Сградата е построена през 1873 г. от Мазхар паша. Когато първият български княз Александър Батенберг се настанил в нея, наложило се да опънат над леглото му здраво платно заради ронещия се таван. Единственото украшение на паянтовата сграда бил княжеският герб, окачен на средния балкон. Първата част на реконструкцията на двореца е струва около 3 милиона златни лева и приключва през 1882 г. Втората реконструкция е правена по времето на княз Фердинанд Саксбургготски в периода 1894–1895 г., за които ангажира прочутия архитект Грюнгангер.

СГРАДАТА НА УЛ. „МОСКОВСКА“ 13

Тя е една от най-старите обществени сгради в София, построена преди Освобождението върху антични основи. От 1900 г. тя е училищна сграда на фонда „Василиади“. При създаването си Историко-филологическият факултет при Свободния университет (предтеча на СУ) я е ползвал. През 70-те години на миналия век в западното крило на сградата е настанена Трета вечерна гимназия, а останалите две крила се ползват за администрация на строителното управление София окръг. В последните три десетилетия в нея се помещават Институтът по социология и Центърът по тракология „Проф. Александър Фол“ към БАН. Фасадното ѝ оформление е в неоренесансов дух. През 1976 г. сградата е обявена за паметник на културата.

ЦЪРКВАТА „СВЕТА СОФИЯ“

Историята на Сердика е тясно свързана с храма „Света София“, посветен на Божията премъдрост. Храмът е най-древната светиня на града. Първият раннохристиянски храм е издигнат вероятно в началото на 4 век, недалеч от античната арена на Сердика. Най-старата по-голяма църква на същото място, чийто под с римски мозайки е запазен до днес, е базилика от средата на 4 век. След османското нашествие базиликата е превърната в джамия – издигнати са минарета и са унищожени уникалните стенописи (открити са следи на такива от XII век, предхождащи тези от Боянската църква). През 1818 г. и 1858 г. сградата пострадва сериозно от силни земетръси, минарето пада и сред турците се пуска мълвата, че са разгневили гяурския Господ и джамията е окончателно изоставена. Оцелялата част е превърната на склад. На 4 януари 1878 г. пред сградата с благодарствен молебен тържествено са посрещнати войските на руските освободители на генерал Гурко. След Освобождението църквата е оставена да се руши. Едва през 1910 ремонтират покрива ѝ, а 16 години по-късно и основно да реставрират.

РОТОНДАТА „СВЕТИ ГЕОРГИ“

По-стара от „Св. София“ е ротондата „Свети Георги“. Смята се за най-старата запазена сграда в града, построена по времето на император Константин Велики. Построена е от червени печени тухли, с усложнен симетричен план. Самата ротонда представлява централно куполно помещение с кръгъл план върху квадратна основа с полукръгли ниши в ъглите. През VIII век вече е православен храм, а осем века по-късно турците я преобръщат в Гюл джамия. Добавени били минаре, училище,

ни след смъртта му в 1494 година. По време на Руско-турската война (1877–1878) джамията е превърната в болница. В края на 1879 г. Министерството на народното просвещение настанява в нея временно Народната библиотека, чието официално откриване е на 2 март 1880 г. В останалата част от сградата настаняват Държавната печатница. От 1892 година в нея се помещава Националният археологически институт с музей. При бомбардировките над София през 1943 г. сградата сериозно пострадва. Музеят отново е открит за посещения през 1948 г.

погребан бил и висш мюсюлмански духовник. След Освобождението ротондата била санитарен склад, после седалище на гимнастическото дружество „Сокол“. Временно в нея приютяват тленните останки на княз Александър Батенберг, докато се довърши мавзолеят му. Запазени са във фрагменти 5 слоя стенописи.

НАРОДНИЯТ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ МУЗЕЙ

Буюк джамия (в превод *Голяма джамия*) е бивш мюсюлмански храм. Първото ѝ име според писмени сведения е **Коджа Махмуд паша джамия** или Джамията на великия Махмуд паша. Строежът на храма е започнат от великия везир Махмуд паша в 1451 и завършен 20 годи-

ЦЪРКВАТА „СВ. СЕДМОЧИСЛЕНИЦИ“

Сградата е построена през 1528 година като джамия по заповед на султан Сюлейман Великолепни върху имот на Рилския манастир с метох. При разкопки през 1901 година са открити останки от стар християнски храм от V–VI век и още по-старо светилище на Асклепий. След Освобож-

дението бившата Имарет джамиси е превърната в централен затвор и я наричат Черната джамия заради тъмния гранит, от който е направено минарето ѝ. При земетресение през XIX век то пада и джамията е изоставена. След Освобождението на България през 1878 година сградата е превърната във военен склад, а по-късно в затвор. През 1901 г. премиерът Петко Каревелов разпорежда джамията да бъде превърната в християнски храм. Две години по-късно храмът е осветен и приема името „Св. Седмочисленици“. До църквата е гробът на Каравелов и жена му Екатерина.

ГРАДСКАТА ГРАДИНА

Тя е най-старият парк в града, основан през 1872 г. През 1878 г. губернаторът на София – Алабин, предлага тя да бъде преустроена и разширена по планове на общинския архитект – чеха Антонин Колар. Заграждат я с ниска дървена ограда. Сред екстрите са алпинеум и малък воден кът, павилион за музиканти и слънчев часовник. На 4 април 1878 г. ѝ дават името „Александровска“, в чест на руския император Александър II. Градината е любимото място за разходки на народния поет Иван Вазов.

Румяна Кирилова

Снимки: архив

Дневникът на Иречек Първи впечатления от София

... След пладне навалихме се на другата страна на планината. Пътът от оттук до София е съвършено отвратителен, както изобщо бива пътуването по бившата османска държава. ...

Половин ден вървиш все между голи скали и блатисти пастбища между цел лабиринт еднообразни криволици, които омръзват на окоето да го гледа. По шосето срещаш тук-там ханища, защото селата са отдалечени и скрити от главните пътища. Малко като се слезе от връха, на лева страна се съгледва дълбоката долина на реката Искърчец: той се втича в големия Искър, който тук наблизко през непроходими скали и височини се отправя към Дунава. ...

Близко при полите на Стара-планина за пръв път видех пъстрите женски облекла на шопкините от Софийският окръг. Тоя ден бе неделя. Те са същите неизменени облекла, които описват старите пътешественици, Иван Дерншвам от Радчин (1553) в немският си журнал, и Des Hayes de Courmenin (1621), който прибавил и образа Шопката при своето печатано пътуване. Тя е облечена в тъмносиня дреха без ръкави, нашити с бразни орнаменти, жълти, червени и бели; с тежък кожен пояс, около педей широк, накачен със стари и нови пари, които на всяка стъпка звънтят като вериги. На ръцете се показват приятно обшитите ръкави на белата риза. Около шията съгледваш пак огърлици с пари и на ръцете тежки тучени гривни, които имат предисторическа форма. Момичетата ходят гологлави, с коса оплетена на много ситни редици, на които са окачени много редове пари. Жените покриват главите си с бели кърпи, отзад превързани, и са обути с бели чорапи и опънци. Много пъти съм се чудил как девойките ходят в най-лютата зима без кожух и в същите дрехи, както ходят и през летото, на софийският търг. Мъжете и жените носят голи кожуси.

Мъжкото облекло е бело като снег: то е направено от домашна вълна и състои от казайка и тесни бели гаши. Още мъжете носят широк чернотъмен пояс, на главата си черен калпак и са обути с опънци. Некои път носят малки фесове (особено момчетата) и синя римска туника, над която обличат черна връхна дреха е бело-сини обтоки. Типът на лицето както на мъжете, така и на жените нема особена привлекателност. Още на пътът ми се каза, че София не е друго, освен Лом или Берковица в голем формат. След осем часа влезохме в градът, на който къщите са ниски, направени от дърво и глина и при всяка и дюкян. Раздрусани по неравните улици, спрехме се пред един „хотел“, който с извънредната си нечистота превъсходствуваше всички ханища, що можах да видя от Лом до тука. ...

Сутринта (29 октомврий) излезох да разгледам местоположението. Пуснах се сам без съпроводник из лабиринта. Не видех друго, а само криви улици, между ниските, от дърво и глина направени къщи и на улиците непробродим кал, под който се скриваше лоший калдаръм. Излезох на едно тесно място, прилично на булевард, насадено с дърви, което е препълнено с орианталски малки дюкенчета, принадлежащи на испанските евреи, на които тук не само големата търговия, но и най-дребните занаяти (като стъкларство, правянието на разни потреби от тенекия и др.) е во ръцете. Имаше голема живост и по улиците ходяха множество хора в разнообразни облекла: селски, градски и чуждестранни.... Стори ми се, че единствените големи здания беха няколко стари, но великолепни джамии и разорените кервансарайи. Най-после пристигнах на една площадка, която почти цела е захваната от четвероъгълна новонаправена градина. На горната страна се намира една двоекатна къща, лицето на която има 23

прозорци. Стража стоеше на вратата и понеже по-добро нещо не бех видел, познах, че тя ще бъде княжеският палат. По-надолу в една улица видех едно големо дървено здание, украсено с български лев и с много бело-зеле-но-червени пряпорци. Приличаше на нашите привременни изложения и без съмнение то бе българският парламент. Скоро познах, че София е твърде пространен град, но и твърде неугледен, понеже от напуснатите турски домове не останало друго, освен кал, тъй като дървите им във време на войната били употребени за топливо....

Според най-новата статистика числото на жителите в София се въскачва на 25 000 души, от които 12 000 са мъжи. Турци има твърде малко; те се препитават със занаят. Евреите, които говорят развален испански език, размесен с арабски думи, са около 5500 души. Преди освобождението на земята, числото на българите в тоя град не било твърде големо. Едва сега всичко са преобърнало и на развалините на стария град основа се нова София. Една голема част от града вече е населена с български чиновнически семейства; с тех заедно тука се заселили много търговци и занаятчии, от които повечето са от Етрополско, Златишко, Самоковско и Македония. Освен това новородената тая источна Елдорадо привлекла и мнозина авантюристи както от изток, също и от запад. По тая причина София сега е станала съвършено космополитически град, с изглед чиновниковоенски. Тук са застъпени почти всички язици. На улиците, в гостилниците, по лавките слушаш да се говори български, турски, испански, руски, сърбски, ромънски, гръцки, френски, италиански и немски. Тук се намират тоже персийци и арменци. Че и на край града живеят в колиби и няколко стотини мюсюлмански цигане, разбира се от само себе си, защото това е обичай на изток.

От друга страна, в тоя козмополитически град животът е спокоен, като на село. ... Повечето къщи са на един кат; турските къщи, както и новите, които се сега прават, са снабдени с градини или широки дворове. Старий град, а именно еврейский участък, прилича на лабиринт, с тесни и смрадливи улици, между твърде гъстите къщици, които застрашават пътника със своето падание. Новий град, който се строи сега, се простира оттук към юг, около княжеский палат, Св. София и Черна Джамия. Тука по улиците зимно време има кал до невервание, който се разлива из целий град като езеро и човек не може другояче да излезе из жилището си, освен с дълбоки ботуши. В това време София заслужава да се нарече „Българска Венеция“. Тъй като направата на къщата е твърде слаба и състои само от дърво и твърде тънък пласт недопечени тухли, разбира се, че вентилацията в тях е извънредна. Често през целата зима стояхме в стаята облечени с палта и писахме с ръкавици на ръце. Когато се топи снега, водата през потона капе в стаята. От тази страна тук животът е като в лагер. По причина на близките гори в София климатът не е топъл. ...

Положението на града е твърде влажно. Нигде не се съгледва скала. Целий град е основан върху наплав, който у потоците е разменен с диорит и селенит, които водата е принесла от Витоша. Летно време милиони жаби крякат цели нощи покрай потоците и градините в самий град; а по некой път тие певци посещават дори и стаите. ...

Животът в града, особено зимно време, по своето еднообразие и уединение от света, бива твърде стеснителен. Железници нема, плуването по Дунава престанва, телеграфните жици от големите снегове и ветрове често се прекъсват и пощата пристига само един път в седмицата, като принася цел куп вестници наведнаж. И търговията през зимата престава,

а стоките, що се намират на тържището, подскъпват. Разбира се, че който иде от запад, трябва да се снабди на година с много маловажни дреболии, които тук и милиони да дава, не може да намери. Околността не е без привлекателност. Макар и Софийското поле да е препълнено с големи села, по-големата му част не е друго, освен еднообразно пастбище. Тук нема место за расхождане пеше, но при това се намират твърде приятни и весели местоположения за тогози, който обича да езде на кон. Главното место за расходка на новософийците, Софийски Версайл или Потсдам, е селото, което първен се наричало Бали Ефенди и което преди два месеца се преименува на Княжево. То се намира 8 километръ на запад от града при входа между Лилин и Витоша, който през Радомирско води към изворите на Струма. Тук гледаш селски къщи, скромничко кафене с градина, топли извори, които се събират в един авуз, над който се извдига здание със свод, развалини от турски джамии и керван-сарай, и една запустела фабрика, дето Турция приготвявала облекло за своята войска. В неделя от пладне на съвсем откритото и лишено от сенка шосе ще срещнеш на кола, на коне или пеше големо множество от българската столица да отиват за това место. По-нататък от Княжево се намира друг топъл извор Иокара-Баня. Сега се прават мостове и садат алеи за украшение на тие расходки, които след години действително много ще заменат настоящий си див изглед.

За тия, които обичат уединение и странят от светските шумове, има широко поле за расхождане на кон в околността към планините, многобройните манастири и пресеката на Искъра. Най-привлекателно место е селото Драгалевци при полите на Витоша с манастир, основан в 14-то столетие от българский цар Ивана Александра, както става явно

от потвърдителний лист на сина му царя Шишмана, който е опазен и до днес в Зографский манастир на Св. Гора. Целото село е скрито в лес от стари кичести орехи, между които се извиват бистрите горски рекички. В неделя отдалеко слушаш гайди и еднообразни песни за хоро, и в селото на моравата съгледваш редове селски момци и моми да играят своето хоро, което прилича на сръбското – две крачки на една страна напред и една назад. Оттук по дължината и подножието на Витоша се отива кам Бояна, гдето в тесната стара църква „Св. Пантелеймон“ се съгледва опазений фресков образ на цар Константина Асеня и на неговите сродници от 1269 год.; в ближната долина до малкий водопад на стръмния конус се намират останките на старобългарската крепост Бояна, която била е обсаждана от гърците в 1015 год. Тук природата е твърде весела. В юний ливадите при планината приличат на тихо море, което от време на време се вълнува от пресний и хладен ветър. Долу гледаш Софийското поле в своите разношарени сеитби: отсам – ниви пожълтели и се готвят за жатва, отвъд бела София жътварът пъргаво жъне, а тук при полите на планината всичко е още зелено и весело. Стадата, планински вълнести коне, волове и крави пасат по страните на великата Витоша. Орлите прехвъркат от планината до града и наедно с малката Витошка мечка привличат немвродовите обожатели на лов. В полето и около му не виждаш лозя. Местните жители уверяват, че тук лозя не могат да станат по причина на студений климат. Но самото име Горний и Долний Лозен на Самоковский път и турското название на могилата Курубаглар (сухи лозя) при самий град потвърдяват, че тук имало лозя и че постепенно били занемарени, или пък, че от исчислениято на лесовете климатът станал твърде сурав и непостоян.

Кметът на Пловдив Славчо Атанасов забрани участието на Давид Черни в изложба

Чешкият скулптор Давид Черни беше поканен да участва в експозицията „Европейското изкуство 20 години след желязната завеса“ с черния креп, с който покри отнасящата се до България част от инсталацията „Ентропа“ след официалните простести на София. На конструкцията, монтирана на страдата на Европейския съвет в Брюксел през януари, страната ни беше изобразена като система от клекала.

Кметът Атанасов забрани на Давид Черни да покаже през октомври инсталацията си в пространството на Бана „Старинна“, която е общинска собственост. Повод за забраната на кмета стана декларация на общински съветници от „Атака“, които протестираха срещу участието на Черни в проекта „Отражения от бъдещето“ на пловдивския художник Емил Мирзчиев. Впоследствие от СБХ в открито писмо до медиите поканиха чешкия авангардист да покаже инсталацията си в София в залата на „Шипка“ 6, а премиерът Борисов заяви, че може да приеме Черни в кабинета си. „В национален план обаче трябва да се чуе и това, че всеки избира своя начин да представя своето изкуство“, заяви премиерът Борисов. Според него „за съжаление, нашето предишно управление доста е допринесло така да бъде изобразена България.

Чешкият посланик в София Мартин Клепетко определи като истерична реакция отказа на пловдивския кмет да допусне Черни в града.

По време на откриването на изложбата „Отражения от бъдещето“ Петя Гогова, която е зам.-кмет по въпросите на културата, връчи на Якоб Рачек пакет с препоръка да го даде на Черни. „Подаръкът“ представлявал салфетки, върху които са изобразени карикатури, свързани с определен WC действия. На първата карикатура зад прозореца на тоалетната е изобразена да наднича известната пловдивска поетеса и издателка Божана Апостолова. Тя се подписа под декларацията на пловдивските интелектуалци срещу действията на кмета Славчо Атанасов. В декларацията се казва: „Не може едно демократично общество и един демократично избран кмет – Славчо Атанасов, представящ се за демократ, с репресивни

мерки да спре идването на художника Давид Черни в баня „Старинна“ на собствената му изява. Както е и недопустимо кметът на един европейски град, какъвто е Пловдив, популистично да твърди, че го прави в името на хората, в името на българския народ. В творбата си Давид Черни изразява отношението си не към народа, а към политическата клоака, която е изобразена като тоалетна: със сини, зелени, червени и пр. тръбички – цветовете на политическите партии“.

„Чешкият авангардист Давид Черни перфектно си свърши работата, а за нас, както и за кмета на Пловдив, резултатът е отрицателен“, заяви министърът на културата Вежди Рашидов, след като стана ясно, че Черни няма да присъства на откриването на експозицията „Европейското изкуство 20 години след Желязната завеса“. Според министър Рашидов не може да се спира творческият порив и свобода на който и да е художник по света.

Сред новите проекти на провокативния авангардист е фонтан с пениси, който ще се намира в Сора Center над метрото Národní třída в Прага. Фонтанът ще бъде с 30 бронзови пениса, които не само ще пръска вода, но ще имат и вградени дисплеи с имената на настоящите политици. Имената на политиците ще се сменят според актуалната политическа ситуация. Според Черни пластиката е своеобразен коментар на настоящия състав на чешкия парламент.

(М. З.)

Чудесата на България

Стобските пирамиди – скалните стражи на Рила

В западната част на Рила планина се намира природният феномен *Стобските скални пирамиди*, наречени по името на селището, край което са разположени – с. Стоб. Вярно, те отстъпват на Мелнишките по размери, но посетилите са единодушни, че ги превъзхождат по живописност и богатство на форми.

За Стобските пирамиди се тръгва по специална еко пътека с изходен пункт църквата Св. Прокопий в западния край на селото. От там продължава почвен път, който се изкачва нагоре по склоновете на планината и отвежда до същинското начало на маршрута – местността *Църквище*. След броени минути пред погледа се открива изключително красива гледка – високи конусовидни кули от земна пръст, образувани в резултат на вековна ерозия и изветряване, а отгоре – поставени като шапка или чадър

– широки каменни блокове. Пирамидите представляват скално-земни образувания, чиято дебелина достига 30–40 м. Средната им височина варира между 7 и 10 метра, някои даже достигат до 12 м височина. Обагрени са в ръждиво-кафяв, червеникав и тъмно жълт цвят, а поради разположението си, са особено красиви при залез слънце или когато биват огрени от лунна светлина. Повечето от образуванията имат формата на пирамиди, но се срещат и такива, които наподобяват

конус, увенчани с каменни шапки – големи скални блокове, някои от които с размери 120 на 80 см. Затова, гледани отгоре, те приличат на гъби. Ролята на „скулптор“ играят поройните дъждове, топлината, вятърът. В резултат формата на пирамидите се променя, някои се разрушават, скалните им шапки падат и се образуват нови пирамиди. Най-внушителни са пирамидите, разположени в северния склон на рида. Това вероятно се дължи и на значително по-малкия им брой. В южната част на рида броят им

е най-голям и те са разположени по-нагъсто. Цветът на скалите варира между жълто и кафяво. През 1964 г. пирамидите са обявени за природна забележителност.

ЛЕГЕНДИ ЗА СТОБСКИТЕ ПИРАМИДИ

Както за повечето природни забележителности, така и за Стобските пирамиди се разказват редица легенди, които са свързани с възникването им. Според едно местно предание преди много години, на мястото на пирамидите се простирала голяма равнина. Когато имало сватба или друго събитие, хората от селото се стичали на мегдана и се веселели. В селото имало двойка влюбени. Майката на момичето не била съгласна дъщеря ѝ да се омъжи за своя любим, но въпреки всичко моми-

чето и момчето решили да вдигнат сватба. В момента, в който майката разбрала, отишла в равнината, забила надълбоко един голям кръст и проклела дъщеря си – когато целуне свекъра си, всички гости на сватбата да се превърнат в камъни. Денят на сватбата дошъл. Всички били много щастливи, само майката си останала в къщи и се молела горещо клетвата да застигне дъщеря ѝ. В момента, в който хората се извило чак до равнината, и дошъл моментът булката да целуне свекъра си, всички сватбари се превърнали в камъни. От този ден в с. Стоб се издигат приказни пирамиди напомнящи за една незабравима история.

Пирамидите са разделени на 2 отделни групи, наречени от народа с различни имена – Кулите, Чуките, Самодивски комини, Невястата и др. Най-известната група е Сватовете. С тази група е свързана друга популярна легенда, която жителите на селото често разказват на туристите. Според нея някога сватове от село Колибите взели мома от съседното с. Стоб. Тъй като в онези времена младите са се женели, без да се познават, девойката била забулена според обичая. По време на сватбеното шествие, когато минавали през местността „Момена“, духнал планински вятър, повдигнал червеното було на невястата и открил лицето ѝ. Тя била толкова красива, че кумът не се сдържал и понечил да я целуне. Ужасени от греха, който кумът щял да извърши, Сватовете се вкаменили и завинаги останали така – кра-

сиви и величествени, със своите каменни шапки... И сега може да се види процесията от сватбари по съседния склон на пирамидата, като телата им образуват също така красиви пирамиди. Друго предание разказва и за невъзможната любов между българска девойка и турско момче. Двамата сънували, че обичта им

е обречена, заради различията в религиите. Отчаяно, момичето се хвърлило от скалата, а на мястото се образувала пирамида, която хората нарекли „Невястата“. Разказва се също и за каменна кула – наблюдателница, издигала се някога на мястото, което днес наричат Стобски пирамиди. От изток ѝ съперничела Рила, а от запад се простирал широк изглед чак до Македония. Кулата била от голямо значение за местното население по това време и въпреки красивите пирамиди, местността била по-известна като „Кулата“. През 1904 г. силен земетръс пропукал кулата и тя се сринала.

д-р Красимира Мархолева
(по материали от българския печат)

Кацнал на една скала...

Гложенският манастир – манастирът замък

На стотина километра от София се намира един от най-живописно разположените български манастири – Гложенският манастир „Св. Георги“. Той е кацнал като величествен средновековен замък на отвесна скала, която се издига високо над цялата околност. Непрестъпната сграда на манастира наднича над главите на посетителите, прозирайки през клоните на гъстата вековна гора. Каменните му стени представляват нейно продължение нагоре, увиснали над дълбоката пропаст. Когато някой посетител погледне от прозорците на някоя от килиите, го обзема чувството, че цялата сграда ще рухне надолу, отнасяйки със себе си и своите обитатели.

ЛЕГЕНДА ЗА ВЪЗНИКВАНЕТО НА МАНАСТИРА

Според една легенда през 1230 г. киевският княз Георги Глож със своята войска участва в битката при Клокотница и помага на българския цар Иван Асен II да разгроми епирския владетел Теодор Комнин. След успешния край в знак на благодарност българският владетел му разрешава да се засели с хората си по тези земи. Основано е селище, което и досега носи името на фамилията – Гложене. Скоро след това князът започнал строителство на манастира. Първоначално той трябвало да се нарича „Преображение“ и се е намирал в местността над селото, наречена Градището. Когато манастирът бил завършен, стените на сградата започнали да се рушат, а чудотворната икона на св. Георги, която руснаците носели от своята родина, изчезнала. Дълго време не могли да я намерят. По-късно била намерена на скалата в подножието на връх Камен Лисец. Жителите се зарадвали, че я намерили, и върнали иконата на мястото ѝ в църквата, намираща се в крепостта „Градището – Кулата“. На другия ден те с тревога разбрали, че иконата отново я няма. След нови многодневни търсения я намерили на клоните на същото дърво. И така три пъти изчезвала и се появявала чудатата икона на „Св. Георги“. За княза това било знак, че именно на това място трябва да бъде вдигнат манастира. Била построена нова сграда, а на манастира дали

име „Св. Георги Победоносец“. Сега иконата се съхранява в Ловчанската митрополия, а в черквата има нейно копие. За съжаление, няма запазени писмени известия, които да потвърждават тази легенда.

През първите векове на османското владичество Гложенският манастир запада. За да избегнат посегателствата на турците, монасите издигат своя обител на високата, труднодостъпна скална тераса. Затова построеният манастир нито един път не е бил превзет и опожаряван. От времето на изграждането на манастира днес може да се види само тунелът, т. нар. „Просечник“ (Пресечена скала), изсечен в скалата, през който единствено може да се достигне до терасата.

ГЛОЖЕНСКИЯТ МАНАСТИР ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО

Гложенският манастир е тясно свързан с всички исторически събития в България през годините на неговото съществуване. В края на 16 и началото на 17 век манастирът се замогва и отново се превръща във важно просветно и културно средище. Манастирското братство развива голяма просветна дейност в края на 18 и началото на 19 в. Тогава той е бил един от големите културни центрове в областта. С манастирски средства в близкото село Малък извор се създават метох и килийно училище, където се подготвят ученици за свещеници, учители и монаси. Знае се, че Васил Левски често е отсядал в непристъпния манастир при своя приятел, игумена Хаджи Евтимий Симеонов от Сопот (1864–1895 г.), който е бил член на тайния революционен комитет. Разказва се, че игуменът бил прочут народен лечител и известен като един от първите български хирурзи. Скривалището на Апостола и до днес е запазено в манастира.

СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО

В Гложенския манастир се намира и музеят на Васил Друмев. Митрополит Климент произнася проповед против католицизма, като защитава православието. Стефан Стамболов, министър-председател по това време, разбира за това и казва на княз Фердинанд, който е католик.

Той именно решава да затвори Васил Друмев завинаги. На 10 юли 1893 г. съдът осъжда митрополит Климент на „вечно“ заточение в Гложенския манастир. В една зазидана и без прозорци килия той прекарва 15 месеца, като му давали само солена риба и вода през процепа на вратата. Това довело до много голяма влошаване на здравословното му състояние. Сега килията му е превърната в музей. Павителството на Стефан Стамболов пада, с което завършва заточението на Васил Друмев. След това той отново бил възстановен за митрополит на Търново, но здравето му е разсипано и след седем години умира. Погребан е в катедралата в Царевец.

За някогашната манастирска църква от XIII в. се разказва, че била чудно красива с неповторим резбован

иконостас. Вътре цялата била изографисана от прочути майстори зографи. Била истински шедьовър на средновековното българско изкуство и архитектура. Старата манастирска сграда е унищожена от пожар през 1856 г. Две години по-късно на мястото на някогашните килии са построени нови, които дават на манастира запазения му и до днес облик. Манастирското братство пострадва при двете земетресения през 1904 и 1913 г. През 1928 г. при силното Чирпанско земетресение каменната църква, просъществувала над 700 години, напълно бива разрушена. Сегашната църква е построена през 1931 г.

д-р Красимира Мархалева

(по материали от българския печат и по книгата на Георги Чавръков „Български манастири“)

Абонамент

ИНТЕРЕСУВА ЛИ ВИ ЖИВОТЪТ НА БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ, БЪЛГАРИЯ И В ЦЕЛИЯ СВЯТ?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списание на българската общност.

На страниците на „Българи“ имате уникалната възможност да получавате актуална информация от България, да се срещате с интересни личности и да научите нещо повече за живота на българите в Чехия и по света. Чакаме вашите мнения и предложения за списание „Българи“.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Кč.

Пощенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazraždane/ Vocelova 3/120 00 Praha 2.

ОБАДЕТЕ НИ СЕ НА GSM 777 196 322 ИЛИ НИ ПИШЕТЕ НА E-MAIL BALGARI@ ATLAS.CZ

За контакти:

o.s. Vazraždane
Vocelova 602/3
120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
balgari@atlas.cz
www.balgari.eu

Българско неделно училище

Малки, по-големи и още по-големи ученици,

Елате да посрещнем заедно Дядо Коледа!

*Той ще дойде с пълен кош с подаръци за вас –
децата от българската общност в Прага –*

на 20 декември в 14 часа

*в Дома на националните малцинства, улица „Воцелова“ 3,
Прага 2*

*За повече информация и за записване се обадете на 777 196 322
или ни пишете на e-mail balgari@atlas.cz*

Българи

брой 5/2009

Издание на българската общност в Чешката република

Издател:

Гражданско сдружение „Възраждане“, Americká 28, 120 00 Praha 2
Контактен адрес: Vocelova 3
120 00 Praha 2

Излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чехия: E 13282

Директор на изданието и главен редактор:

Мария Захариева

Редакционен екип:

Румяна Георгиева, Васил Самковлиев, Маргарита Симеонова, Румяна Кирилова, Красимира Мархолева, Димана Иванова, Татяна Борисова, Здравка Хвърката

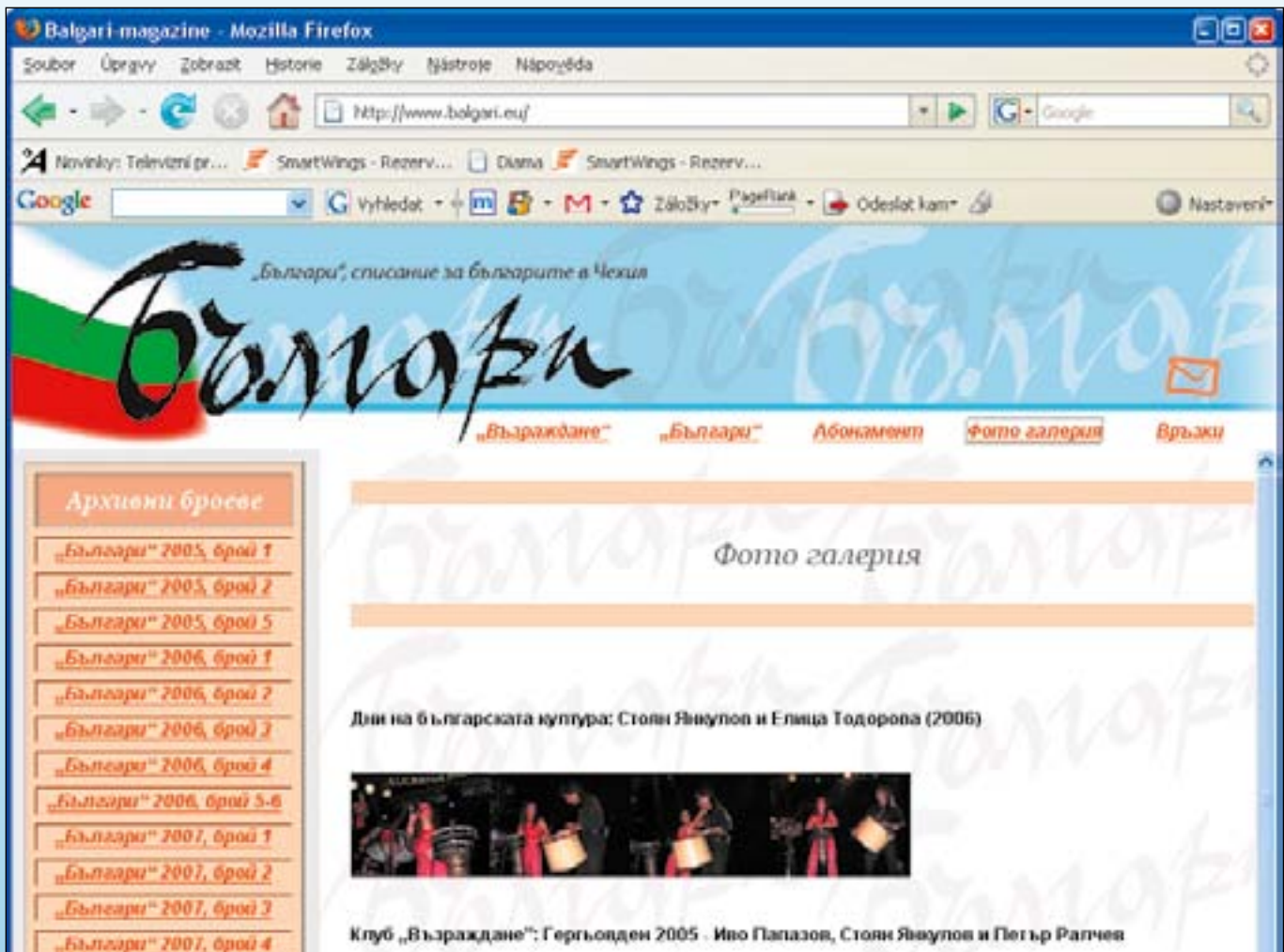
Дизайн:

„Макс“ студио

Година 8, брой 5/2009

Balgari

Periodikum bulharské menšiny
v České republice
Časopis je vydáván s finanční
podporou Ministerstva kultury
České republiky

Посетете интернет страницата на гражданско сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“
www.bulgari.eu

Вълнени одеала, килими и халища от сърцето на България в сърцето на Прага.

Vlněné deky, koberce, kilimy a přehozy ze srdce Bulharska v srdci Prahy.

www.balkanova.cz

Navštivte náš nový obchod, jen pár kroků od Karlova mostu:
Balkanova – Saský dvůr
Saská 3, Praha 1 – Malá Strana

Otevírací doba: pondělí, středa, čtvrtek pátek od 10 do 18 hod., sobota a neděle od 11 do 18 hod.

Посетете нашия нов магазин в Саския двор само на няколко крачки от Карловия мост:
Балканова – Саски двур
„Саска“ 3, Прага 1 – Мала Страна

работно време: понеделник, сряда, четвъртък, петък от 10 до 18 ч., събота и неделя от 11 до 18 ч.